

Debreceni Egyetem
Humán Tudományok Doktori Iskola

Doktorandusz Konferencia

ABSZTRAKTFÜZET

2015. március 20.

Debrecen

Tartalom

Program.....	4
Absztraktok.....	8
1. szekció: Iskola és munkaerőpiac.....	9
Bakos Kinga: A pedagógusi szerep összefüggései az életminőséggel.....	10
Bernáth Krisztina: A felsőoktatási rendszerbe lépő hallgatók motivációs rendszere a Románia-Magyarország határ menti régióban	11
Kósa Rita Diána: Az iskola akaratlan mellékhatása.....	12
Nyilas Orsolya: Választás vagy kényszer? - Decentralizált programok a hátrányos helyzetűek foglalkoztatásáért	13
Baluja Petra: Női szerepkonfliktusok és a vállalkozóvá válás alternatívája	14
Székely Kinga: Kinek, mikor, hol és hogyan sikerült elhelyezkednie?	15
Schranz Edit: Társadalmi mobilitási esélyek és a Bolognai folyamat I.	16
Kovács Tamás: A magyar délibáb: pécsi középiskolások demokráciához való viszonya ...	17
Szőcs Andor: „Klassz klaszter!?” – Munkát vállaló hallgatók a Debreceni Egyetemen	18
Bari Dóra: Az iskolai végzettség hatása a munkaattitűdökre Magyarországon.....	19
Tóth Ibolya: Munkaerő-piaci helyzetkép Hajdú-Bihar megyében.....	20
2. szekció: Családok, jóléti rendszerek	21
Silló Ágota: Önkéntesség a Csíki-medencei fiatalok körében	22
Fekete Deák Ildikó: Serdülő a családban. A családi támogatás hatása a serdülő egészségmagatartására	23
Dr. Zelei Tamás: Méltányossági aspektusok a ritka betegségek gyógyszereinek közfinanszírozásában: egy szisztematikus irodalomkutatás eredményei.....	24
Molnár Éva: Szegénységben élő fiatalok családalapítási stratégiái	25
Somogyi Ildikó: Szociális munka a megváltozott megrendelések tükrében.....	26
Morauszki András: Kisebbségi nonprofit szervezetek Kelet-Közép Európában – Kassa és Pécs kisebbségi szervezetei	27
Szeder Dóra Valéria: A mediáció alkalmazási lehetőségei a civil szervezeteknél végzett önkéntes munka során adódó konfliktusok esetén	28
Bánfalvi Győző: Hátrálékosság a Berettyóújfalui járásban.....	29
Bálint Csaba: Nagycsaládban élő gyermekek iskolai- és extrakurrikuláris teljesítménye ...	30
Varga Mariann: Generációs transzferek és reciprocitás vizsgálata a hajdúböszörményi időskorúak körében	31
Lengyel Lea: Számok és történetek. Egy erdélyi magyar gyermekotthonban élő neveltek családi hátterének kvantitatív vizsgálata	32
Hamvas László: Mennyire csendes generáció?	33
3. szekció: Társadalomelmélet és identitás	34
Bocskor Ákos: Az identitás képlékeny határai: a szituatív etnicitás megjelenése és hatásai sikeres roma fiatalok életútjában.....	35

Blága Ágnes: Szimbolikus helyek, cselekvések a székelyföldi Felcsík kistérségben	36
Fehér Katalin: Párhuzamos identitások – egy munkáskolónia átalakulása	37
Bocskor Ákos – Szőke Tímea: Az identitásváltás hatása a baráti kapcsolatokra és az osztályon belüli elfogadottságra vegyes etnikumú általános iskolai osztályokban.....	38
Pásztor Rita Gizella: Sikeres életutak- kettős kisebbségi létben élő roma fiatalok boldogulása.....	39
Lipcei László Péter: Csoport és identitás a szélsőjobboldalon	40
Ádám Zsuzsanna: Rendszeren innen, rendszeren túl – a rendszerigazolás alternatív mérési lehetőségei Magyarországon	41
Pap Tibor: Egy kozmopolita kisebbségpolitika társadalomelméleti bázisa(In memoriam Ulrich Beck)	42
Székesi Levente: A romániai magyar szociológia a második világháborút követően.....	43
Havrancsik Dániel: Interakciós rendszer, interakciós rend	44
Havas Ádám: A színházi mező genezise és struktúrája Magyarországon.....	45
Sebestyén Zsuzsa: A romák és a társadalmi nemek esélyegyenlőségére vonatkozó stratégiák elemzése az interszekcionalitás vizsgálatával	46
4. szekció: Információs társadalom, média és kapcsolatok	47
Kaczur-Somfay Dorottya: A magyarországi hulladékgyűjtéssel kapcsolatos kommunikáció újragondolása.....	48
Bezsenyi Tamás: A szervezett bűnözés, mint válságjelenség a szocialista kori belügyi nyilvánosság számára	49
Bálint Gyúrke Katalin: A teljes történet – Gendertudatosság a médiában	50
Szabó Júlia: Nyilvános öngyógyítás – egy európai megküzdési módszer média lenyomata51	
Szabó Vivien Gabriella: Power Dressing – Az imázs maga az ember	52
Szombati Orsolya: A szórakoztató média és politika összefüggései.....	53
Galán Anita: Digitális egyenlőtlenségek a 15-17 éves fiatalok körében.....	54
Vincze Anikó: Digitálistól az oktatási egyenlőtlenségig – és ami mögötte van	55
Szondy Réka: Társadalmi célú kommunikáció – Adjuk el a társadalmi célokat úgy, mint a szappant?	56
Csókay Ákos: Énkomponálás.net – avagy az én digitális konstrukciója	57
Nagy Szidónia Katalin: Internetes boldogság - A boldogság megjelenése a legolvasottabb magyar hírportálokon	58

Program

11:00-11:30 Megnyitó

1. szekció: Iskola és munkaerőpiac

**Szekcióvezető: Dr. Bíró A. Zoltán – Dr. Bodó Julianna
(Sapientia Egyetem, Csíkszereda)**

11:30-11:50 Bakos Kinga: A pedagógusi szerep összefüggései az életminőséggel. DE Szociológia és társadalompolitika doktori program

11:50-12:10 Bernáth Krisztina: A felsőoktatási rendszerbe lépő hallgatók motivációs rendszere a Románia-Magyarország határmenti régióban. BBTE Szociológia Doktori Iskola

12:10-12:30 Kósa Rita Diána: Az iskola akaratlan mellékhatása. DE Szociológia és társadalompolitika doktori program

12:30-12:50 Nyilas Orsolya: Választás vagy kényszer? - Decentralizált programok a hátrányos helyzetűek foglalkoztatásáért. DE Nevelés- és művelődéstudományi program

13:00-14:00 Ebédszünet

14:00-14:20 Baluja Petra: Női szerepkonfliktusok és a vállalkozóvá válás alternatívája. DE szociálpolitika MA abszolvált hallgató

14:20-14:40 Székely Kinga: Kinek, mikor, hol és hogyan sikerült elhelyezkednie? BCE Szociológia Doktori Iskola

14:40-15:00 Schranz Edit: Társadalmi mobilitási esélyek és a Bolognai folyamat I. DE Szociológia és társadalompolitika doktori program

15:00-15:20 Kovács Tamás: A magyar délibáb: pécsi középiskolások demokráciához való viszonya. PTE Interdiszciplináris Doktori Iskola

15:20-15:30 Szünet

15:30-15:50 Szőcs Andor: „Klassz klaszter!?” –Munkát vállaló hallgatók a Debreceni Egyetemen. DE Nevelés- és művelődéstudományi program

15:50-16:10 Bari Dóra: Az iskolai végzettség hatása a munkaattitűdökre Magyarországon. BCE Szociológia Doktori Iskola

16:10-16:30 Tóth Ibolya: Munkaerő-piaci helyzetkép Hajdú-Bihar Megyében. DE Szociológia és társadalompolitika doktori program

16:30-16:40 Zárás

2. szekció: Családok, jóléti rendszerek

Szekcióvezető: Dr. Takács Judit
(MTA TK Szociológiai Intézet)

- 11:30-11:50 Silló Ágota: Önkéntesség a Csíki-medencei fiatalok körében. DE Szociológia és társadalompolitika doktori program
- 11:50-12:10 Fekete-Deák Ildikó: Szülői nevelési gyakorlat rurális környezetben IT eszközhasználat példáján. DE Szociológia és társadalompolitika doktori program
- 12:10-12:30 Dr. Zelei Tamás: Méltányossági aspektusok a ritka betegségek gyógyszereinek közfinanszírozásában: egy szisztematikus irodalomkutatás eredményei. ELTE Szociálpolitika program
- 12:30-12:50 Molnár Éva: Szegénységben élő fiatalok családalapítási stratégiái. DE Szociológia és társadalompolitika doktori program
- 13:00-14:00 *Ebédszünet*
- 14:00-14:20 Somogyi Ildikó: Szociális munka a megváltozott megrendelések tükrében. DE Szociológia és társadalompolitika doktori program
- 14:20-14:40 Morauszki András: Kisebbségi nonprofit szervezetek Kelet-Közép Európában – Kassa és Pécs kisebbségi szervezetei. ELTE Szociológia program
- 14:40-15:00 Szeder Dóra Valéria: A mediáció alkalmazási lehetőségei a civil szervezeteknél végzett önkéntes munka során adódó konfliktusok esetén. DE szociálpolitika MA abszolvált hallgató
- 15:00-15:20 Bánfalvi Győző: Hátralekosság a Berettyóújfalui járásban. DE Szociológia és társadalompolitika doktori program
- 15:20-15:30 *Szünet*
- 15:30-15:50 Bálint Csaba: Nagycsaládban élő gyermekek iskolai- és extrakurrikuláris teljesítménye. SE Mentális Egészségtudományok Doktori Iskola
- 15:50-16:10 Varga Mariann: Generációs transferek és reciprocitás vizsgálata a hajdúböszörményi időskorúak körében. DE szociálpolitika MA abszolvált hallgató
- 16:10-16:30 Lengyel Lea: Számok és történetek. Egy erdélyi magyar gyermekotthonban élő neveltek családi hátterének kvantitatív vizsgálata. ELTE Szociológia program
- 16:30-16:50 Hamvas László: Mennyire csendes generáció? DE Szociológia és társadalompolitika doktori program
- 16:50-17:00 *Zárás*

3. szekció: Társadalomelmélet és identitás

Szekcióvezető: **Dr. Feleky Gábor**
(Szegedi Tudományegyetem)

- 11:30-11:50 Bocskor Ákos: Az identitás képlékeny határai: a szituatív etnicitás megjelenése és hatásai sikeres roma fiatalok életútjában. BCE Szociológia Doktori Iskola
- 11:50-12:10 Blága Ágnes: Szimbolikus helyek, cselekvések a székelyföldi Felcsík kistérségben. DE Szociológia és társadalompolitika doktori program
- 12:10-12:30 Fehér Katalin: Párhuzamos identitások – egy munkáskolónia átalakulása. BCE Szociológia Doktori Iskola
- 12:30-12:50 Bocskor Ákos – Szőke Tímea: Az identitásváltás hatása a baráti kapcsolatokra és az osztályon belüli elfogadottságra vegyes etnikumú általános iskolai osztályokban. BCE Szociológia Doktori Iskola
- 13:00-14:00 *Ebédszünet*
- 14:00-14:20 Pásztor Rita Gizella: Sikeres életutak- kettős kisebbségi létben élő roma fiatalok boldogulása. DE Nevelés-és művelődéstudományi program
- 14:20-14:40 Lipcsei László Péter: Csoport és identitás a szélsőjobboldalon. DE szociálpolitika MA
- 14:40-15:00 Ádám Zsuzsanna: Rendszeren innen, rendszeren túl – a rendszerigazolás alternatív mérési lehetőségei Magyarországon. ELTE Szociológia program
- 15:00-15:20 Pap Tibor: Egy kozmopolita kisebbségpolitika társadalomelméleti bázisa (In memoriam Ulrich Beck). PTE Interdiszciplináris Doktori Iskola
- 15:20-15:30 *Szünet*
- 15:30-15:50 Székedi Levente: A romániai magyar szociológia a második világháborút követően. BE Szociológia Doktori Iskola
- 15:50-16:10 Havrancsik Dániel: Interakciós rendszer, interakciós rend. ELTE Szociológia program
- 16:10-16:30 Havas Ádám: A színházi mező genezise és struktúrája Magyarországon. BCE Szociológia Doktori Iskola
- 16:30-16:50 Sebestyén Zsuzsa: A romák és a társadalmi nemek esélyegyenlőségére vonatkozó stratégiák elemzése az interszekcionalitás vizsgálatával. ELTE Szociálpolitika program
- 16:50-17:00 *Zárás*

4. szekció: Információs társadalom, média és kapcsolatok

Szekcióvezető: Dr. Albert Fruzsina
(MTA TK Szociológiai Intézet, Károli Gáspár Református Egyetem)

- 11:30-11:50 Kaczur-Somfay Dorottya: A magyarországi hulladékgazdálkodással kapcsolatos kommunikáció újragondolása. BCE Társadalmi Kommunikáció Doktori Iskola
- 11:50-12:10 Bezsenyi Tamás: A szervezett bűnözés, mint válságjelenség a szocialista kori belügyi nyilvánosság számára. ELTE Atelier európai historiográfia és társadalomtörténet doktori program
- 12:10-12:30 Bálint Gyürke Katalin: A teljes történet – Gendertudatosság a médiában. BCE Társadalmi Kommunikáció Doktori Iskola
- 12:30-12:50 Szabó Júlia: Nyilvános öngyógyítás – egy európai megküzdési módszer média lenyomata. ELTE Interdiszciplináris társadalomkutatások program
- 13:00-14:00 Ebédszünet*
- 14:00-14:20 Szabó Vivien Gabriella: Power Dressing – Az imázs maga az ember. BCE Társadalmi Kommunikáció Doktori Iskola
- 14:20-14:40 Szombati Orsolya: A szórakoztató média és politika összefüggései. ELTE Interdiszciplináris társadalomkutatások program
- 14:40-15:00 Galán Anita: Digitális egyenlőtlenségek a 15-17 éves fiatalok körében. DE Szociológia és társadalompolitika doktori program
- 15:00-15:20 Vincze Anikó: Digitálistól az oktatási egyenlőtlenségig – és ami mögötte van. BCE Szociológia Doktori Iskola
- 15:20-15:30 Szünet*
- 15:30-15:50 Szondy Réka: Társadalmi célú kommunikáció – Adjuk el a társadalmi célokat úgy, mint a szappant? BCE Társadalmi Kommunikáció Doktori Iskola
- 15:50-16:10 Csókay Ákos: Énkomponálás.net – avagy az én digitális konstrukciója. ELTE Interdiszciplináris társadalomkutatások program
- 16:10-16:30 Nagy Szidónia Katalin: Internetes boldogság - A boldogság megjelenése a legolvasottabb magyar hírportálokon. BCE Szociológia Doktori Iskola
- 16:30-16:40 Zárás*

Absztraktok

1.szekció: Iskola és munkaerőpiac

Bakos Kinga

A pedagógusi szerep összefüggései az életminőséggel

Debreceni Egyetem

Humán Tudományok Doktori Iskola

Szociológia és társadalompolitika doktori program

Vizsgálatom célja összefüggést keresni a pedagógusi szerep változásai, tartalma és az életminőség között székelyföldi (Hargita megyei) pedagógusok körében, arra alapozva, hogy a pedagógus életminősége létfontosságú a pedagógiai folyamat hatékonysága szempontjából. Az információs társadalomban a hagyományos pedagógusi szerep megkérdőjeleződik és változáson megy keresztül. Nem tisztázott viszont eléggé a szerepváltozás iránya, tartalma és az, hogy ez hogyan érinti a pedagógusokat, és rajtuk keresztül tanítványaikat. Interjú technikával feltáró jellegű kvalitatív vizsgálatot végzek, választ keresve a következő kérdésekre: Hogyan élik meg a pedagógusok saját szerepüket? Milyen tartalmakat rendelnek ehhez a szerephez? Érzékelnek-e változást a pedagógusi szereppel kapcsolatban, és ha igen, hogyan ítélik meg azt? Mennyire tudnak azonosulni szerepükkel? Mi jelent erőforrást számukra? Milyennek értékelik életminőségüket? A kutatás első lépéseként tíz interjút készítek különböző életkorú és helyzetű pedagógussal, ezenkívül a szubjektív életminőséget skálával is mérem. Megvizsgálom, hogy van-e kapcsolat az interjúkból nyert kvalitatív adatok és a pedagógusok szubjektív életminősége között, illetve ha van, milyen jellegű. Ennek eredményeit szeretném bemutatni, szakirodalmi megalapozással.

Bernáth Krisztina

A felsőoktatási rendszerbe lépő hallgatók motivációs rendszere a Románia-Magyarország határ menti régióban

Babes-Bolyai Tudományegyetem

Szociológia Doktori Iskola

Az egyén társadalmi struktúrában elfoglalt helyzetét erőteljesen árnyalják a lakóhelyhez kötődő mikro szociális hatások, úgy, mint a lakóhely környékén hozzáférhető középfokú vagy felsőoktatási intézménytől mért távolság, illetve a lakóhelyi gazdasági-társadalmi környezet fejlettsége, mely tényezők messzemenően befolyásolják egy térség társadalmának sorsát, és döntő módon meghatározzák az egyén iskolai pályafutásának feltételeit is. Ugyanakkor a hazai és a nemzetközi szakirodalom egyaránt rávilágít arra, hogy a társadalmi újratermelődés útvonalai a fentiekén túl értékrendszer alapú gyökerekbe ágyazottak.

Miközben az oktatás-elméletek a társadalmi osztályok közötti különbségekre helyezik a hangsúlyt, a hazai kutatások elsősorban a felsőoktatásba történő belépés pszicho-szociális motivációira, ezáltal a jelenség kapcsán kevés összehasonlító adat áll rendelkezésünkre.

Jelen előadás keretében a határ menti térség felsőoktatási intézményeinek oktatási-tanulási környezetének jellegzetességeit mutatjuk be a továbbtanulás szándéka mögött meghúzódó motivációkra fókuszálva.

Az előadás alapjául a *“Higher Education for Social Cohesion – Cooperative Research and Development in a Cross-border Area”* című, a Magyarország-Románia Határon Átnyúló Együttműködési Program keretében finanszírozott pályázat keretében gyűjtött kvantitatív és kvalitatív adatok szolgálnak (HERD – HURO/0901/253/2.2.2)

Kósa Rita Diána

Az iskola akaratlan mellékhatása

Debreceni Egyetem

Humán Tudományok Doktori Iskola

Szociológia és társadalompolitika doktori program

Az iskola egyik akaratlan mellékhatása, a rejtett tanterv nincs leírva vagy szabályos tantervben rögzítve, de megjelenési formájában mindig konkrét, hatása a szándékos pedagógiai ráhatásokéval is azonos jelentőségű lehet. Az iskola bejáratott interakciós mintákat követő „iskolai rituálék” terepe, melyek demonstrálják, hogy a résztvevők elfogadják a vázolt helyzetet és az igények kielégítésének egyenlőtlenségeit.

Az osztályzat elméletben értékeli a diák teljesítményét, az iskolai követelményeknek való megfelelését és egész személyiségét, a valóságban azonban a pedagógiai értékelés egyoldalú, „címkék” és sztereotípiák által befolyásolt. Rosenthal és Jacobson (1968) kutatásai kimutatták, hogy az ilyen „címkék” rejtetten közvetítődnek a diákok felé, és jelentősen befolyásolják teljesítményüket, így válik az elvárás önbeteljesítő jóslattá. A pedagógusok egy ellentmondásmentes kép kialakítása érdekében olyan információkat is figyelembe vesznek, melyek a tanulmányi teljesítmény szempontjából nem lényegesek. Itt mutatható ki az a mechanizmus, mely során a tanuló tulajdonságai összekapcsolódnak teljesítményével, melyek eddig a pontig csak rejtett módon kommunikált elvárásban voltak jelen. Részben ezzel magyarázhatóak a különböző társadalmi rétegekből érkező gyerekek eltérő iskolai érdemjegyei, hiszen a plusz információk, a karaktertulajdonságok már-már nagyobb súllyal szerepelnek az érdemjegy kialakításának folyamatában, mint a valós iskolai teljesítmények. A felső-és középszintű gyerekek már iskolába lépésük pillanatában rendelkeznek az iskola által elvárt tulajdonságokkal és normákkal, míg az alsóosztályból származó gyerekek egy teljesen idegen környezetben találják magukat, mely nehezíti beilleszkedésüket és gátolja iskolai teljesítményüket is.

Nyilas Orsolya

Választás vagy kényszer? - Decentralizált programok a hátrányos helyzetűek foglalkoztatásáért

Debreceni Egyetem
Humán Tudományok Doktori Iskola
Nevelés- és művelődéstudományi program

A munkaerőpiac bizonytalansága, a munkaerő iránti kereslet összetételének gyors, szinte kiszámíthatatlan változása a korábbinál megalapozottabb tanulással kapcsolatos döntéseket igényel. Ezek a döntések egyrészt az egyén szemszögéből is vizsgálhatók (ezt tettük mi is). Másrészt viszont felvetik a társadalom intézményeinek felelősségét – amelyek bármilyen módon vesznek is részt az oktatás tartalmának, színvonalának és az oktatási módszereknek a kialakításában, megszervezésében, működtetésében.

Az általunk vizsgált Gyógyszertári asszisztens a TÁMOP "Decentralizált programok a hátrányos helyzetűek foglalkoztatásáért" (Decentralizált programok a konvergencia régiókban) elnevezésű program keretében, a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Kormányhivatal Munkaügyi Központjának támogatásával valósult meg 2013-ban. Ebben a támogatási formában a Gyógyszertári asszisztens képzés 56 fővel zajlott. Kérdőíves lekérdésünk, illetve a fókuszcsoportos interjú eredményeit kívánjuk előadásunkban bemutatni, amely két részletben zajlott – egyrészt a képzés közben, másrészt a képzést követő egy év elteltével. Véleményükre, tapasztalataikra, örömeikre és nehézségeikre voltunk kíváncsiak és természetesen a képzés eredményességét, pozitívumait és negatívumait kutattuk.

Baluja Petra

Női szerepkonfliktusok és a vállalkozóvá válás alternatívája

Debreceni Egyetem
Szociológia és Szociálpolitika Tanszék
Szociálpolitika MA szak

Előadásom első részében bemutatom a téma indokoltságát és aktualitását. Ezt követően kitérek a női foglalkoztatással és karrierpálya alakításával kapcsolatos akadályok vázolására (üvegfal, üveglafon, labirintus, piramisszerkezet definíciói). A nemi egyenlőtlenségek problémaköreinek bemutatását követően, az előadásom a kettős kötődésű karriert képviselő nők szerepkonfliktusait ismerteti. Az előadás további részében sor kerül a központi téma ismertetésére: a női szerepkonfliktus feloldásának lehetősége a vállalkozóvá válás alternatívájával. Ennek során kitérek a női és férfi vállalkozás-indítási motivációk bemutatására és az általam megkérdezett interjúalanyok válaszaiból levont tapasztalatokra, (női foglalkoztatás, kettős kötődésű karrierminta nehézségei, megoldási módok). Az előadást az eredmények összegzésével zárom. A témában elkészített kutatás nem reprezentatív, kizárólag a szakirodalmi háttér illusztrálását szolgálja.

Székely Kinga

Kinek, mikor, hol és hogyan sikerült elhelyezkednie?

Budapesti Corvinus Egyetem

Szociológia Doktori Iskola

Sokszor nehézségekbe ütközünk, mikor közvetlenül a képzést követően, vagy éppen egy lejárt munkaszerződés után (újra) munkahelyet keresünk. Tapasztaljuk azt, hogy a felsőfokú képzettség szükséges, bár nem elégséges feltétel a sikeres elhelyezkedéshez. Ilyenkor feltesszük a kérdést, hogy hogyan javíthatnánk esélyeinket? Ebből a gondolatból kiindulva, született meg ennek a kérdéskörnek több éves vizsgálata, valamint jelen tanulmány.

A munkaerő-piaci elhelyezkedés kérdéskörét a gazdaságszociológiai elméletek és gondolkodásmód alkalmazása révén kívánom megragadni, amely a 'beágyazottság' ('embeddedness'), azaz a gazdasági cselekvések, szereplők és intézmények társadalomba való beágyazódását hangsúlyozza.

Jelen tanulmány révén egy összehasonlító elemzést mutatok be, amely az informális munkakeresés hatását vizsgálja a munkaerő-piaci elhelyezkedés sikerességére nézve, kisebbségek körében.

A tanulmány két részre tagolódik, az első rész a vonatkozó szakirodalom másodelemzéséből kiindulva, bemutatja az eddigi kutatások eredményét, különös tekintettel a választott módszer és az eredmények közti összefüggésekre, a második részben saját kutatáson alapuló, kvalitatív módszerrel készült kutatási eredmények kerülnek bemutatásra, melyet a jövőre irányuló vizsgálati módszerek alkalmazási javaslata követ.

Schranz Edit

Társadalmi mobilitási esélyek és a Bolognai folyamat I.

Szakirodalmi előhang a felsőoktatás mobilizáló hatásainak mai képéhez

Debreceni Egyetem

Humán Tudományok Doktori Iskola

Szociológia és társadalompolitika doktori program

Milyen mértékben befolyásolja a társadalmi mobilitás az életésélyeket, és hogyan jelenik meg mindez az oktatás szűrőjén keresztül? Vajon a Bolognai folyamat felsőoktatásban megjelenő mobilizáló hatása valóban nyitott lehetőségeket kínál az európai - és ezen belül kifejezetten a magyar - tanulni vágyó fiatal generációknak, vagy az eredetileg kitűzött célok áldozatul estek a szigorú gazdasági tényezőknek? Érvényesül-e az oktatás társadalmi mobilitást generáló – felfelé lépés lehetőségét feltáró - hatása? Az alap és mesterképzés közötti lépcső az elvártak szerint végez „minőségi szűrést” - mint ahogy azt az európai Felsőoktatási Térség megálmodói eredendően vélték – vagy valójában nem - vagy nem csupán - minőségi, mint inkább „gazdasági” szűrésnek lehetünk tanúi, a diákok, pontosabban családjaik anyagi lehetőségeinek függvényében? Vajon hogyan befolyásolja mindez a munkaerő-piaci kibocsátást és ez milyen további kérdéseket vet fel az egyenlő esélyek tekintetében?

A kérdések sorát igyekszünk rendszerben, több lépcsőben megválaszolni, elsőként, e konferencia kereti között a társadalmi mobilitással kapcsolatos vizsgálatokhoz vezető elméleti utat kívánjuk körbejárni, különös tekintettel a tőkeelméletekből levezetett, az oktatási esélyekkel kapcsolatos összefüggésekre, hozzá társítva és fókuszálva a magyarországi oktatási – esélyegyenlőségi kérdésekre. Úgy véljük ugyanis, hogy a több mint tíz évvel ezelőtt Európában és csaknem tíz éve Magyarországon is bevezetett, a felsőoktatás struktúráját megváltoztató Bolognai folyamat, amely a célja szerint a munkaerőpiachoz jobban igazodó képzési rendszerrel segíti a fiatal diplomások beilleszkedését, azt a feladatát egyelőre nem képes a kitűzött vállalások szerint teljesíteni - Magyarországon -, valóban szélesre tárja a kapukat a különböző társadalmi rétegekből származó diákok előtt. Megnyitva ezzel a lehetőséget a felfelé mobilitás társadalmi jelentőségű lépése és az egyenlőtlenség csökkentése előtt.

Kovács Tamás

A magyar délibáb: pécsi középiskolások demokráciához való viszonya

Pécsi Tudományegyetem
Interdiszciplináris Doktori Iskola
Politikatudományi program

Az előadás egy 2013. november - 2014. március között lefolytatott empirikus adatfelvételi eljárás releváns eredményeit igyekszik bemutatni.

Az empirikus kutatás elsősorban a középiskolások demokráciához való viszonyát térképezte fel, ugyanakkor a vizsgálat témakörét igyekeztünk a lehetőségekhez képest tágan értelmezni, így elemeztük a politikai és közéleti érdeklődést éppúgy, mint a politikai részvétel egyes dimenzióit. Az adatfelvétel a teljes pécsi középfokú oktatásban részt vevő tanulói populációra reprezentatív, összesen 475 fő került lekérdezésre, mely egy öt százalékos mintát jelentett.

Az eredmények alapján elmondható, hogy a pécsi középiskolások döntő többsége, 79 százaléka nem elégedett a magyar demokrácia működésével, és csak a tanulók 26 százaléka vélekedett úgy, hogy a „demokrácia minden más politikai rendszernél jobb”. A politikai és közéleti érdeklődés kapcsán az a következtetés vonható le, hogy a tanulók gondolkodásában a politika fogalma elválik a közélet fogalmától. Míg a politika rendkívül negatív percepcióval rendelkezik, addig a közélet megítélése kedvezőbb képet mutat. Az eredmények alapján az iskolai demokráciában a részvétel igénye háttérbe szorul, a serdülőkori lázadás egyenlőségre való törekvése ugyan megjelenik, de ez sokkal inkább tekinthető életkori sajátosságnak, mint szocializációs hatásnak. Az önálló cselekvésre, illetve a jogok gyakorlására színteret biztosító diákönkormányzat szerepe korlátozott, a diákok részéről valós igény nem jelenik meg annak demokratikus működtetésére.

A kutatás összegző gondolataként azt lehetne kiemelni, hogy a pécsi középiskolások, válaszaik alapján, sokkal inkább tekinthetőek a demokratikus rend külső szemlélőinek és haszonélvezőinek/elszenvedőinek, mint tényleges működtetőinek.

Szőcs Andor

„Klassz klaszter!?” – Munkát vállaló hallgatók a Debreceni Egyetemen

Debreceni Egyetem

Humán Tudományok Doktori Iskola

Nevelés- és művelődéstudományi program

Az előadás célja egyrészt felhívni a figyelmet egy újszerű jelenségre, nappali tagozatos hallgatók egyetemi tanulmányok melletti munkavégzésére, annak jellemzőire, fókuszba állítva a Debreceni Egyetem nappali tagozatos hallgatóit. További célunk annak bemutatása, hogy milyen eltérések tapasztalhatók a nappali tagozatos dolgozó és nem dolgozó hallgatók munkához való hozzáállásában, munkaattitűdjeiben.

A hazai országos (Ifjúság 2000, 2004, 2008, Magyar Ifjúság 2012), és regionális (Campus-lét 2010, HERD 2012) ifjúság-kutatási eredményekből tudjuk, hogy a tanulás melletti munkavégzés egyre több nappali tagozatos hallgatót érint. Gazdasági környezetünk változásai, a munkaerőpiac keresleti-kínálati átalakulása gyors alkalmazkodást vár el a társadalmi szereplőktől. A változások érintik az egyetemi tanulmányaikat folytató fiatalokat is, akik az új kihívásokra különböző módon válaszolnak. Jól mutatja ezt az is, hogy egyre többen (15% körül a nappalis hallgatói populációban) próbálják ki magukat a különböző munkaerő-piaci szegmensekben.

Az előadás törzsét a HERD 2012 kutatás adatbázisának tanulás és munka, illetve munkaattitűdök dimenziójára kiterjedő elemzése adja. A kvantitatív (survey) empirikus adatokból megtudhatjuk, hogy a munkát vállaló és nem vállaló hallgatók munkaattitűdjei szignifikáns eltérést mutatnak, és bemutatjuk, hogy a rendszeresen munkát vállalók munkaattitűdjeire - a különböző háttértényezők között - a vallásos hit fejt ki a legerőteljesebb hatást. Az eredményeket csoportos interjúk adatai is alátámasztják, további új információkkal bővülve: a felelősségteljes munka, a csapatban való dolgozás és a társadalom számára végzett hasznos munkajelentős (kétharmad) hallgatói populáció számára fontos, figyelemreméltó azonban azok száma is, akik közömbösek (egyharmad) fentiek tekintetében.

Témánk fontosságát a társadalmi mobilitásra vonatkozó nemzetközi és regionális kutatási eredmények, illetve szakirodalmak adják.

Bari Dóra

Az iskolai végzettség hatása a munkaattitűdökre Magyarországon

Budapesti Corvinus Egyetem
Szociológia Doktori Iskola

Az elmúlt néhány évtizedben a munkaattitűdök a közgazdaságtani, később más társadalomtudományi, így a szociológiai kutatások fókuszába kerültek. Ennek legfőbb okai közé tartozik, hogy az ipusztriális társadalomból a poszt-ipusztriális társadalomba való átmenet számos változást eredményezett a gazdaságban és a munkaerő-piacon. Több nemzetközi, valamint hazai empirikus kutatás eredménye alapján hangsúlyossá vált Magyarország különleges helyzete abból a szempontból, hogy más európai országokhoz képest, hazánkban sokkal nagyobb hatást gyakorol az iskolai végzettség a munkaattitűdökre. Kutatásom során arra keresem a választ, hogy vajon valóban létezik-e ez a magyar sajátosság, és ha igen, akkor milyen munkaerő-piaci, attitűdbeli és értékbeli sajátosságokból ered. Kutatásom elméleti keretének vázát James R. Lincoln és Arne L. Kalleberg által 1990-ben alkotott munkaattitűd-modell képezi. E modell alapján vizsgálom, hogy az iskolai végzettség hogyan hat a szervezet iránti elkötelezettségre és a munkával való elégedettségre, melyeket a munka-attitűd két aspektusának tekintek. Valamint vizsgálom a munkával kapcsolatos értékek hatását is a munkaattitűdökre. Kutatásom az *International Social Survey – Work Orientation* moduljának adatbázisaira épül, melynek legutóbbi adatfelvétele 2005-ben volt, a következő pedig 2015-ben lesz. Jelenleg még csak a 2005-ös adatok állnak rendelkezésemre. Az ezeken az adatokon végzett másodelemzés (többváltozós módszerekkel) nagyban hozzájárul az elméleti keret és a fő hipotézisek teszteléséhez, valamint alapja lehet egy későbbi időbeli változásokat vizsgáló elemzésnek is. Kutatásom relevanciáját és aktualitását abban látom, hogy felhívja arra a figyelmet, hogy a szakképzés, érettségi vagy diplomaszerezés közti választás igen népszerű kérdésének kapcsán nem csak gazdasági különbségekben érdemes gondolkodni a kutatóknak, hanem attitűdbeli és értékbeli különbségekben is.

Tóth Ibolya

Munkaerő-piaci helyzetkép Hajdú-Bihar megyében

Debreceni Egyetem

Humán Tudományok Doktori Iskola

Szociológia és társadalompolitika doktori program

A globalizáció, a technikai modernizáció és a szektorváltás miatti, '80-as évek végétől bekövetkező munkavágyon szűkülése tartós kirekesztő hatással bír a munkavállalókra. A munkaerő iránti kereslet kisebb, mint a kínálat. Növekszik a tartós munkanélküliséggel küzdők száma. A tartós munkanélküliség következtében szegénységi csapdák alakulnak ki. A munkanélküliség a szegénység-kirekesztődés egyik kockázati tényezője, mely kihat a családban élő gyerekek szocializációjára is. A romák munkaerő-piaci helyzetének javítása a rendszerváltás óta nem következett be, a munkaerő-piaci integrációt elősegítő programok ellenére sem. A rendszerváltást követő gazdasági és politikai átrendeződések következtében kialakuló munkanélküliség először és legnagyobb hullámban a romákat érintette, hiszen elsőként az alacsony iskolai végzettséget igénylő munkahelyek szűntek meg, ahol a romák felülreprezentáltak voltak.

Az OECD 2013-as jelentése alapján, Magyarországon a munkanélküliek 46%-a 12 hónapnál régebben keres állást, a munkanélküliségi rátánk az országok közti összehasonlításban 11%-os volt, mellyel csupán Portugáliát, Spanyolországot és Görögországot előzzük meg (OECD 2013). A Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat 2014 szeptemberében kiadott jelentése alapján Hajdú-Bihar megyében 32 859 fő regisztrált álláskereső volt, melyből 9 589 fő több mint egy éve keres állást. A probléma gyökere a munkalehetőségek elégtelen mértékében rejlik, hiszen 2014 szeptemberében *mindössze 7 888 üres álláshely* került bejelentésre a munkaügyi kirendeltség regiszterében Hajdú-Biharban. A Hajdú-Biharban regisztrált álláskeresők iskolai végzettségét tekintve 13 401 fő mindössze 8 általánossal, vagy annál kevesebbel, 8 989 fő szakmunkásképzővel, 8 723 fő szakközépiskolával, 1745 fő pedig főiskolával, egyetemmel rendelkezik (Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat). Témám szempontjából a munkaerőpiacon hátrányos helyzetben lévő romák a relevánsak, viszont számarányukra csupán a kirendeltségen működő TÁMOP projektek résztvevőiből tudok következtetni a Nemzetiségi Törvény miatt. A projektek részletes bemutatásából nyilvánvalóvá válik a romák munkaerő-piaci helyzete Hajdú-Biharban, a Debreceni Járásban.

2.szekció: Családok, jóléti rendszerek

Silló Ágota

Önkéntesség a Csíki-medencei fiatalok körében

Debreceni Egyetem

Humán Tudományok Doktori Iskola

Szociológia és társadalompolitika doktori program

Az önkéntes szakirodalom szerint két típusú önkéntesség létezik: a régi típusú és az új típusú. A régi típusú önkéntességre az altruizmus, az empátia, a másokon való segítség, a szolidaritás, az értékelvőség, a vallás motivál. Ezzel szemben az új típusú önkéntesség motivációi a tapasztalatszerzés, a kihívás, szakmai fejlődés, a szabadidő hasznos eltöltése és az új barátok szerzése. Tehát az a típusú önkéntesség kevésbé altruista, erőteljesebben érdekalapú, tudatosan választott és professzionalizáltabb.

Az új típusú önkéntesség nagyon elterjedt a külföldi fiatalok körében, legfőképpen a fejlett országokban (pl. Nyugat-Európa, Egyesült Államok, Ausztrália), illetve egyre nagyobb teret nyer napjainkban a közép-kelet-európai régióban (pl. Magyarország, Románia). A nemzetközi kutatások azt mutatják, hogy külföldön sokkal kiforrottabb törvényes és intézményes háttérrel rendelkezik az önkéntesség, amely által támogatják a fiatalokat, sőt ösztönzik őket az önkéntességre. Ezeknek az intézkedéseknek következtében nagyon sok külföldi fiatal tudatosan önkénteskedik, és nem csak karrierépítés céljából.

Fontos megemlíteni, hogy a magas önkéntességi hajlandóságban fontos szerepet játszik az anyagi jólét, amely számukra lehetővé teszi akár a fizetési önkéntes munkát is, illetve hogy a fiatalok megengedhetik maguknak, hogy önkénteskedjenek és ne fizetett munkát végezzenek. Ezzel szemben Romániában hiányzik az önkéntességnek egy jól kidolgozott törvényes háttér és intézményes kerete. Ezekhez a hátrányokhoz hozzátevédik az egyének anyagi jólétének hiánya. Mindezek a tényezők nagymértékben befolyásolják az önkéntesség kialakulását. Napjainkban új kezdeményezési lehetőségekre figyelhetünk fel: megújították az önkéntes törvényt, Hargita megyében létrehozta az Önkéntes Központot. Tehát ha körbenézünk a csíki fiatalok körében láthatjuk, hogy vannak kezdeményezések az önkéntesség irányában. Azt kell megvizsgálunk, hogy milyenek ezek az új trendek, követik a nyugatiakat? Esetleg van eltérés a kettő között? Ha igen, milyen különbségeket fedezhetünk fel? Ez a kutatás mit tud hozzátenni az eddigi önkéntes kutatásokhoz?

Fekete Deák Ildikó

**Serdülő a családban. A családi támogatás hatása a serdülő
egészségmagatartására**

Debreceni Egyetem

Humán Tudományok Doktori Iskola

Szociológia és társadalompolitika doktori program

A serdülőkor, úgy a család, a szülők, mint a serdülő gyermekeik számára is az egyik legnehezebb időszak. A serdülőkori pszichoszociális kihívások között az egyik legmélyrehatóbb a kapcsolati hálóban bekövetkező átstrukturálódás. A szülői támogatás, a szülőkkel kialakított kapcsolat minősége serdülőkorban átalakul ugyan, de a biztonságos kötődés fontossága továbbra is megmarad.

Napjainkban előtérbe kerültek azok a vizsgálatok, amelyek a serdülők szubjektív jóllétét, egészségmagatartását elemzik. A befolyásoló tényezők között a társas hatások kiemelt helyen állnak. A kapcsolatok léte, száma és minősége kulcsszerepet játszik a serdülő fiatal pszichológiai jóllétében. A jó családi háttérrel, stabil kötődésű kapcsolatokkal rendelkező serdülő fiatalok bizonyítottan sokkal jobban meg tudnak küzdeni a serdülőkor kihívásaival, egészségmagatartásuk pozitív, kevésbé hajlamosak depresszióra, az addikciókra, és a pszichoszomatikus betegségekre.

Dr. Zelei Tamás

Méltányossági aspektusok a ritka betegségek gyógyszereinek közfinanszírozásában: egy szisztematikus irodalomkutatás eredményei

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Szociológia Doktori Iskola

Szociálpolitika program

A ritka betegségben szenvedőknek csekély esélyük van arra, hogy célzott orvosi terápiában részesüljenek, azonban a kedvező folyamatoknak köszönhetően napjainkban egyre nagyobb számban jelennek meg a kezelésüknél alkalmazott „árva” gyógyszerek (orphan drugs). A terület mind inkább felkelti a közfinanszírozók figyelmét, ugyanis az „árva” készítményeknél sok esetben kiemelkedően magas árakkal találkozunk. Ezen az árszinten a gyógyszerek költséghatékonysága minden hagyományosan alkalmazott költséghatékonysági küszöbértéket meghalad és a készítményekről rendelkezésre álló evidenciák is gyengék. A finanszírozó a betegek oldalán ugyanakkor óriási kielégítetlen egészségügyi szükséglettel szembesül, hiszen az adott ritka betegségnek a legtöbb esetben definíció szerint nincs más elfogadott terápiája a kérdéses „árva” gyógyszeren kívül. Az eredmény, hogy a finanszírozó bizonyítékok hiányában, méltányossági szempontok alapján még igen magas áron is hajlandó a készítményeket befogadni.

Mit is tekintünk azonban méltányos elbírálásnak az „árva” gyógyszerek esetén, milyen méltányossági szempontok merülnek fel, milyen aspektusokat kell, vagy kellene a finanszírozási döntéshozóknak figyelembe venniük az értékelés során? A fenti kérdések tekintetében a szakirodalom is rendkívül megosztott, heves vita zajlik az „árva” gyógyszerek megkülönböztetett helyzetéről. Szisztematikus irodalomkutatást végeztünk az „árva” gyógyszerek egészségügyi technológiaértékelésével (HTA) kapcsolatban, melynek során arra kerestük a választ, hogy közfinanszírozói nézőpontból hogyan lehet értékelni az „orphan” termékeket. A kutatásunk során azt tapasztaltuk, hogy a szakirodalom jelenleg keresi a válaszokat a méltányosság elvi, etikai koncepcióinak meghatározására, továbbá ezen szempontok konkrét mérési eljárásai és gyakorlati alkalmazhatósága is gyerekcipőben jár. Az előadásomban a szisztematikus irodalomkutatás méltányossági szempontokhoz kapcsolódó eredményeit kívánom bemutatni.

Molnár Éva

Szegénységben élő fiatalok családalapítási stratégiái

Debreceni Egyetem

Humán Tudományok Doktori Iskola

Szociológia és társadalompolitika doktori program

A családalapítási szokások az elmúlt évtizedekben jelentős változásokon mentek keresztül Magyarországon. Ennek mértékét leginkább a házasságkötések és a termékenység csökkenésével, továbbá az élettársi kapcsolatok számának növekedésével lehet érzékeltetni. Össztársadalmi szinten jellemző tendencia, hogy az emberek életében az első házasságkötés és az első gyermek vállalása is egyre későbbi életkorba tolódik ki, vagy teljesen elmarad. A jelenség háttérében álló tényezők azonban nem egyformán hatottak mindenkire. A különböző társadalmi csoportokba tartozó családokra eltérő családalapítási stratégiák jellemzőek.

A magyar társadalom kettészakad a demográfiai folyamatokat illetően. A legalacsonyabb iskolai végzettséggel rendelkező, marginalizált társadalmi réteg teljes termékenységi arányszáma közel kétszerese a felsőfokú végzettséggel rendelkező, jobb státuszú nők teljes termékenységi arányszámának, továbbá a szülők legmagasabb iskolai végzettsége szerint jelentős differencia mutatható ki az átlagos gyermekszámban és az első gyermek vállalásának átlagéletkorában is.

A doktori programban folytatott kutatásomban a szegénységben élő, legfeljebb alacsony végzettséggel rendelkező fiatalok családalapítási stratégiáit vizsgálom. A kutatás központi témája, hogy az alacsony iskolai végzettség továbbá a kedvezőtlen szociális helyzet és társadalmi pozíció hogyan befolyásolja a párválasztási döntést, a családalapítási szokásokat, a gyermekvállalás motivációit. A kutatás célja, hogy feltárja a vizsgált társadalmi csoport családdal kapcsolatos beállítódását, értékrendjét, családtervezési és élettervezési lehetőségeit.

Somogyi Ildikó

Szociális munka a megváltozott megrendelések tükrében

Debreceni Egyetem

Humán Tudományok Doktori Iskola

Szociológia és társadalompolitika doktori program

Napjainkban érzékelhető, hogy a gazdasági, társadalmi, politikai változások hatására a jóléti rendszerek átalakulnak, s az átalakulás folyamata a szociális munkát sem hagyja érintetlenül, hiszen a munka körülményei, feltételei is megváltoztak. A szakmai terület a megváltozott gazdasági és társadalmi környezetben betöltött súlyához és jelentőségéhez képest igen csekély figyelmet és megbecsülést kap mind hazai, mind nemzetközi téren, ami kedvezőtlenül hat a professzionális szociális munka szakmai és ideológiai feltételrendszerének biztosítására, s ennek következtében eredményességére is.

A kutatás a szociális szakmát ma leginkább foglalkoztató kettősség feltárására, elemzésére tesz kísérletet. Kutatásom előzményeként arra kerestem a választ, hogy a szociális szakemberek szerepei hogyan változnak, milyen szerepeket vesznek fel, s mely szerepek a dominánsok egy segítő kapcsolatban. A szakemberek által megfogalmazott felvetések, szakirodalmi ismeretek, illetve a saját kutatás által kirajzolódó tendencia jelzi a szociális munkások megváltozott ideológia feltételrendszerének alakulását.

A társadalomban a demokráciaszint csökkenésével párhuzamosan diszfunkciók kerülnek előtérbe. Így kutatásomban arra keresem a választ, hogy az állam által nyújtott szolgáltatásokkal szemben támasztott elvárások hogyan változnak. Ha az állam, mint megrendelő megváltoztatja a megrendelést, akkor a szakma erre hogyan reagál, hogyan alakul a szakmakép, s hogyan változik a szakma alapvető célkitűzése, a szakmai alapelvek hogyan alakulnak. Az autoriter és a demokratikus hatalom összhangja hogyan alakul a szakmával szembeni megváltozott megrendelés tükrében.

Morauszki András

Kisebbségi nonprofit szervezetek Kelet-Közép Európában – Kassa és Pécs kisebbségi szervezetei

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Szociológia Doktori Iskola

Szociológia program

A kisebbségek intézményrendszereire vonatkozó magyarországi és szomszédos országokbeli felmérések alapján kijelenthető, hogy a nemzeti és etnikai kisebbségek intézményrendszerében a nonprofit szervezetek súlya meghatározó. Ugyancsak tudjuk, hogy ezek jellemzően a kultúra területén működnek. Ugyanakkor az eddigi kutatások nem törekedtek a szervezetek működésének mélyebb megértésére.

Előadásomban két város – Kassa és Pécs – kisebbségi civil szervezeteinek vezetőivel készített interjúk alapján mutatom be a kisebbségi civil-nonprofit szervezetek működését. A két település kiválasztásában meghatározó szempont volt soknemzetiségű karakterük. Mindkét városban hosszú múltra tekint vissza a különböző kisebbségi közösségek egymás mellett élése. Emellett mindkét város megyeszékhely, egyúttal több kisebbség szempontjából is regionális központ.

Előadásomban arra keresem a választ, milyen tényezők játszanak szerepet a szervezetek – civil szervezetként, illetve kisebbségi szervezetként való – öndefiníciójában, milyen tevékenységeket folytatnak, milyen célokat tűznek ki maguk elé, és ennek mi az oka, valamint, hogy vannak-e különbségek e tekintetben az egyes nemzeti és etnikai kisebbségek szervezetei között. Ugyancsak kitérek a szervezetek működési körülményeire, elsősorban arra, milyen pénzügyi forrásoktól várják működési költségeiknek és rendezvényeiknek finanszírozását. Végezetül arra keresem a választ, milyen a szerepük az intra- és interetnikus kapcsolatoknak, illetve a más jellegű szervezetekkel való kapcsolatoknak, és hogy ez hogyan függ össze a szervezetek öndefiníciójával, önmaguk számára kijelölt deklarált célokkal, illetve a szervezeti működést megalapozó forrásokkal.

Szedes Dóra Valéria

A mediáció alkalmazási lehetőségei a civil szervezeteknél végzett önkéntes munka során adódó konfliktusok esetén

Debreceni Egyetem
Szociológia és Szociálpolitika Tanszék
Szociálpolitika MA szak

Az előadás témáját a civil szervezeteknél végzett önkéntes munka során előforduló konfliktusok és azok lehetséges megoldása képezik. Az önkéntes munka jelentősége egyre nő, hiszen amellett, hogy az egyén számára számottevő haszonnal jár, egyes civil szervezetek működésének is elengedhetetlen feltétele. Korábbi tapasztalatok szerint önkéntes munka világa, a fizetett munkához hasonlóan olyan konfliktusokkal terhelt, amelyek megoldására gyakran nem jut kellő figyelem. Az előadás célja, hogy a civil szervezeteknél végzett önkéntes munka során adódó konfliktusokat feltárja. A bemutatandó kutatás során félig strukturált interjúk készültek fogadószervezetek vezetőivel, munkatársaival és önkénteseivel. Az eredmények azt mutatják, hogy az önkéntes munka világa valóban kezeletlen konfliktusokkal terhelt. Ezeknek a konfliktusoknak a nagy része a szervezeten belül is kezelhető lenne, ha az érintettek tisztában lennének a konfliktusok természetével. A külső szakember bevonásának szükségessége helyett, a legtöbb esetben olyan konfliktuskezelési technikák ismerete is hatékony lehetne, mint például a mediáció.

Bánfalvi Győző

Hátralékosság a Berettyóújfalui járásban

Debreceni Egyetem

Humán Tudományok Doktori Iskola

Szociológia és társadalompolitika doktori program

Az előadás során ismertetésre kerülő kutatás 2012-ben és 2014-ben a Berettyóújfalui járás területén elvégzett (20 települést érintő) adósságkezelési projekt keretében nyert információkon alapszik. Az előadás során bemutatásra kerül a kutatásnak keretet biztosító járás szociológiai leírása, valamint a projektben és a kutatás során elvégzett tevékenységek. Továbbá ismertetésre kerülnek az olyan típusú kutatási eredmények, mint például a helyettesíthetőségre épülő energiafogyasztás és preferencia-sorrend, mely a járásban felhalmozódott rezsihátralékok szerkezetére és a járási települések közötti megoszlásra ad magyarázatot. Röviden összefoglalásra kerülnek a meglévő adatok feldolgozásában rejlő további lehetőségek, valamint az erre épülő tervek és célok.

Bálint Csaba

Nagycsaládban élő gyermekek iskolai- és extrakurrikuláris teljesítménye

Semmelweis Egyetem

Mentális Egészségtudományok Doktori Iskola

Kutatásunkban magyarországi nagycsaládok körében végeztünk kérdőíves adatfelvételt. A vizsgált országos minta a Nagycsaládosok Országos Egyesületének tagságára volt reprezentatív, hatszáz legalább három gyermeket nevelő családot vontunk be a kutatásba. Egyebek mellett arra voltunk kíváncsiak, hogy az érintett sokgyermekes családok körében kimutatható-e összefüggés a testvérek száma és az egyes gyermekek iskolai- és iskolán kívüli teljesítménye között. Kérdésfeltevésünket Becker mennyiség és minőség kompromisszumára vonatkozó elmélete inspirálta. Azt is vizsgáltuk, hogy a születési sorrend miként hat a gyermekek teljesítményére, mivel utóbbi kérdésben ellentmondásos a szakirodalom. A teljesítmény indikátorának nem csupán az iskolai végzettséget tekintettük, de olyan extrakurrikuláris tevékenységeket is, amelyek jellemzően jelentős anyagi és egyéb ráfordításokat igényelnek a szülőktől és gyerekektől egyaránt. A vizsgálatba olyan magyarázó változókat is bevontunk mint a lakóhely településtípusa, a család anyagi helyzete, a szülők státusza.

Varga Mariann

Generációs transzferek és reciprocitás vizsgálata a hajdúböszörményi időskorúak körében

Debreceni Egyetem

Szociológia és Szociálpolitika Tanszék

Szociálpolitika MA szak

Kutatásom legfontosabb célja a hajdúböszörményi időskorúak kapcsolatrendszerében jellemző munkajellegű támogatások és anyagi transzferek feltárása volt, fókuszálva azok intenzitására és kölcsönösségére. Vizsgálataim fundamentális elméleti háttérét a reciprocitás, illetve a generációs transzfer szakirodalmi definíciója és az ehhez kapcsolódó empirikus kutatások eredményei (KSH 2002; Albertini 2007), azok konzekvenciái biztosították.

A témához kapcsolódó saját vizsgálat megvalósításához kérdőíves vizsgálatot végeztem Hajdúböszörmény 60 éven felüli időskorúinak körében (N=117). Eredményeim szerint az utódoknak juttatott anyagi transzferek aránya nagyobb (74%), mint az utódok által adott támogatásoké (33%). A munkajellegű támogatások vonatkozásában a 70 éven felüliek nagyobb arányban (34-46%) kapnak segítséget, mint a 60-69 év közötti megkérdezettek, ugyanakkor az anyagi transzferek tekintetében a fiatalabb korcsoport kap nagyobb arányú támogatást (46%). Vagyis az életkor előrehaladtával, így a fizikai állapot romlásával párhuzamosan növekszik az időseknek adott munkajellegű támogatások aránya. Kutatásom harmadik hipotézise a kapott és adott támogatásokra vonatkozó elvárásokhoz kapcsolódott, melyhez Marshall Sahlins (1965) reciprocitás tipológiája biztosította az elméleti keretet. Vizsgálataim szerint az általános reciprocitás – amely során nem elvárt a támogatás viszonzása – az időskorúak szűk kapcsolati hálójának (utódok, testvérek, szomszédok) sajátossága (37-57%). Ezzel szemben a negatív reciprocitásról – amely során elvárt az adott támogatás viszonzása – nem mondható ki egyértelműen, hogy a tág kapcsolati háló sajátossága: a megkérdezettek 10%-a számolt be negatív reciprocitásról.

Kutatásom eredményei szerint tendencia az idősek utódok iránti szerepvállalása a munkajellegű támogatások és az anyagi transzferek redisztribúciója terén egyaránt, amely a csökkenő állami szerepvállalás mellett egyre jelentősebb szerepet játszik a családok életében.

Lengyel Lea

Számok és történetek. Egy erdélyi magyar gyermekotthonban élő neveltek családi háttérének kvantitatív vizsgálata

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Szociológia Doktori Iskola

Szociológia program

Előadásomban egy erdélyi magyar gyermekotthonban élő gyermekek családi háttérét mutatom be – kvantitatív és kvalitatív módszerek együttes használatával.

A megfigyelt gyermekek többsége a család életvitelének szélsőségesen deviáns volta miatt került az otthonba. Jellemző, hogy a nevelteket korábban bántalmazták, koldulásra kényszerítették, továbbá a közvetlen családtagok körében legalább egy szenvedélybeteg vagy pszichés zavarokkal küzdő személy volt. Azonban található egy speciális csoport is: az elemzési kerethez képest felső társadalmi státuszúnak számító családok gyermekei, akik mintegy kollégiumként használják a nevelőotthont. Ebből az ízelítőből is látszik, hogy releváns a gyermekotthonban élők családi háttérének vizsgálata, hiszen a kép árnyaltabb, mint ahogy azt laikusként képzeljük.

Előadásomban bemutatom a származási család becsült társadalmi státusza, a lakóhely típusa, a lakás/ház állapota közötti kapcsolatot, valamint összefüggést keresek ezen változók és az otthonban, illetve otthon nevelkedő testvérek száma, a szülők foglalkoztatási helyzete, illetve a szülők által kezdeményezett kapcsolattartás és a hazalátogatások – otthonban történő látogatások száma között. Továbbá a gyermekek anyanyelve és nemzeti-etnikai hovatartozását is bevonom a vizsgálatba. Tapasztalataim szerint a fenti tényezők azok, melyek a legerősebb közvetett vagy közvetlen hatást gyakorolják a gyermekek további életére. Ennek a hatásnak a vizsgálata elsősorban a tanulmányi eredmény számszerű vezetésével történhetne meg, azonban mivel erről nem állnak rendelkezésre adatok, ezt egy nyolc hónapos résztvevő megfigyelés tapasztalataival, illetve az interjúk felmérés tanulságaival tudom mérni.

Előadásom egyediségét a kvalitatív és kvantitatív adatok együttes feldolgozása adja. Résztvevő megfigyelésemnek köszönhetően a történetek mögé elemezhető adatok is kerültek, s fordítva: a statisztikailag megragadható információk mögé az eltéréseket és összefüggéseket magyarázó egyedi életutak tehetők.

Hamvas László

Mennyire csendes generáció?

Debreceni Egyetem

Humán Tudományok Doktori Iskola

Szociológia és társadalompolitika doktori program

Székely Levente, a Magyar Ifjúság 2012 nagymintás kutatás vezetője az eredmények alapján a mai fiatalokat új csendes generációnak nevezte el. Szerinte általánosan jellemző rájuk a konformitás, a bizonytalanság és a passzivitás. Bár a modern társadalmakban felvetődik a kérdés, hogy beszélhetünk-e egyáltalán generációkról, ifjúság alatt ugyanis elég tág intervallumot - 15-30 év - értünk, a fiataloknak különböző a családi állapota, státusza, lakhelye, és ezek a jellemzők – a felmérések adatai alapján – jelentősen meghatározzák élethelyzeteiket, lehetőségeiket. A közelmúltbéli hazai ifjúságkutatások legtöbbször a csak a fiatalok világának helyzetelemzésére elemzésére szorítkoztak, esetleg korábbi kutatások eredményeivel való összevetésre vállalkoztak. A pontos leíráshoz és értelmezéshez azonban a longitudinális mellett a keresztmetszeti vizsgálatok is szükségesek lennének. A Székely Levente által alkalmazott elmélet (Howe és Srtauss) ugyanis az egymást követő nemzedékek karakterének ciklikusságát mutatja ki. A European Social Survey 2012-ben lebonyolított 6. hulláma adatainak másodelemezésével ennek szellemében szeretném bemutatni a mai magyar fiatalok „csendességét”.

3. szekció: Társadalomelmélet és identitás

Bocskor Ákos

Az identitás képlékeny határai: a szituatív etnicitás megjelenése és hatásai sikeres roma fiatalok életútjában

Budapesti Corvinus Egyetem

Szociológia Doktori Iskola

A kutatás elsőgenerációs értelmiségi roma fiatalokkal felvett életútinterjúkat felhasználva vizsgálja a szituatív etnicitás kérdéskörét. Az elemzés anyagát 14 végzős egyetemistával, illetve frissen végzett hallgatóval készült (átlagosan másfél óra hosszú) narratív mélyinterjú képezi. Az interjúk során a résztvevők saját maguk osztották fel az életüket szakaszokra és az így általuk strukturált rendszer mentén számoltak be arról gyerekkoruktól kezdve egészen az interjú felvételéig. A kutatás résztvevői budapesti, illetve pécsi, többségében humán, illetve társadalomtudományi területen tanuló vagy végzett hallgatók voltak. A vizsgálódás elsődleges célja azon események feltárása és értelmezése volt, amelyek során az etnikai identitás akart vagy akaratlan „elfedése” hozzájárult a tanulmányi előmenetelhez illetve tágabb értelemben véve az életben való sikeres boldoguláshoz. A mélyinterjúk segítségével feltárt mintázatok hozzájárulhatnak a klasszifikációs folyamat illetve az identitásrepresentáció dinamikájának a megértéséhez.

Az interjúk elemzése alapján látható, hogy a sikeres életútban gyakran jelentős szerepe volt annak, hogy az adott hallgató (bizonyos értelemben) eredményesen bújt ki a „cigány” kategóriából; sok esetben úgy, hogy a környezet kezdetben nem is tudott a roma származásáról, más esetekben úgy, hogy bár tudott róla, nem tekintette az adott hallgatót „igazi” cigánynak. Ezek a kezdeti, sokszor a további életút szempontjából kiemelkedő jelentőségű fordulópontok megalapozták olyan további előnyök felhalmozódását, amelyek kulcsszerepet játszottak a későbbi sikerekben. Az elemzésnek szintén célját képezte azon lehetséges tényezőknek a feltárása, amelyek hozzájárultak az identitás fent említett (a tanulmányok szempontjából) eredményes „elfedéséhez”, szituatív dekonstrukciójához. Más fontos szempontok mellett, különösen hangsúlyosnak bizonyult a tanulmányi eredmények és a lakókörnyezet hatása ebből a szempontból.

Blága Ágnes

Szimbolikus helyek, cselekvések a székelyföldi Felcsík kistérségben

Debreceni Egyetem

Humán Tudományok Doktori Iskola

Szociológia és társadalompolitika doktori program

A székelyföldi Felcsík kistérségben a '89-es rendszerváltás után számos szimbolikus térfoglalási törekvés azonosítható be, amelyekben a terek különböző részei, közös cselekedetek révén szimbolikus felértékelődnek és identitás rehabilitációs folyamatok indulnak be. Tulajdonképpen a térségben ez a folyamat tekinthető a tér-alapú identitás szimbolikus rehabilitációs fázisának. Ide tartoznak azok a helyi kezdeményezések, amelyek révén az emberek újraértékelik, védelmezik közös érdekeiket, illetve amelyek az aktuális Európai Unió támogatási programok révén új fejlesztési lehetőségeket is nyújtanak a települések, illetve a térség számára.

Az említett szimbolikus folyamatokról fontos kutatási előzmény, hogy a csíkszeredai Kulturális Antropológiai Műhely keretén belül Dr. Bodó Julianna vezetésével számos, elsősorban antropológiai jellegű elemzés készült a rendszerváltás után előtérbe kerülő szimbolikus térfoglalási törekvések témakörében. Napjainkban beazonosítható hasonló szimbolikus cselekvések az emlékmű restaurálási, hagyomány újjáélesztési törekvések, amelyeket elsősorban az Európai Unióhoz való csatlakozás révén beinduló regionalizációs, lokalizációs folyamat eredményezett. Előzetes kutatási eredmények alapján megállapítható, hogy a helyi kezdeményezések tekintetében a térségben két folyamat különíthető el: a már említett, rendszerváltás után beinduló (szimbolikus) folyamat, illetve az Európai Unióhoz való csatlakozás révén beinduló regionalizációs, lokalizációs folyamat, amelyben a térhez való kötődés már fontos vidékfejlesztési tényezőt is jelent.

A már említett kutatási előzményekhez sorolható az államvizsga dolgozatom keretén belül végzett kutatás is: a térség Madéfalva településén, egy nemzeti és lokális értelemben is meghatározó emlékműről, a Siculicidium emlékműről készítettem antropológiai elemzést, amely ösztönöz a további vizsgálódásra ebben a témában.

Fehér Katalin

Párhuzamos identitások – egy munkáskolónia átalakulása

Budapesti Corvinus Egyetem
Szociológia Doktori Iskola

Kvalitatív adatfelvételen alapuló esettanulmányomban egy volt munkáskolónia társadalmának átalakulását írom le egy magyar középvárosban.

A közel 800 fős telepet gettósodáshoz vezető társadalmi folyamatok jellemzik, és neve a településen belül is erősen stigmatizáltan cseng. A városvezetés a terület intenzív forrásbevonással való fejlesztése mellett döntött – ellentétben több más, hasonló helyzetű szegregátummal.

Elemzésemben kitérek arra, hogy a telep lakói milyen saját percepciókkal rendelkeznek lakóhelyükről, a telep társadalmának átalakulásáról és hogyan értelmezik a megvalósuló fejlesztési projekteket. Identitásuk sokszínűségét mind jelenlegi és múltbeli társadalmi helyzetük, mind a telepen betöltött relatív helyzetük befolyásolja. Ezzel párhuzamosan bemutatom, hogyan látják a város vezetői, a fejlesztések megvalósítói a telep helyét és jövőjét a város szövetében, miért ennek a telepnek a fejlesztése mellett döntöttek, és milyen irányba szeretnék formálni a telep identitását.

Bocskor Ákos – Szóke Tímea

Az identitásváltás hatása a baráti kapcsolatokra és az osztályon belüli elfogadottságra vegyes etnikumú általános iskolai osztályokban

Budapesti Corvinus Egyetem

Szociológia Doktori Iskola

Kutatásunk során vegyes etnikai megoszlású (roma-nem roma) általános iskolai osztályokban vizsgáltuk az identitásváltás hatását a társas kapcsolatokra és az osztályon belül elfoglalt pozícióra. Adatbázisunkhoz az MTA TK „Lendület” RECENS kutatócsoport folyamatban lévő általános iskolai felméréseinek első két hulláma szolgáltatta az adatokat, a kutatás alanyai ötödik osztályos gyerekek voltak. A két hullám közötti identitásváltásnak négy lehetséges opciója volt: 1.) romáról nem romára; 2.) romáról roma-magyarra 3.) nem romáról romára; 4.) nem romáról roma-magyarra. Előzetes hipotézisünk szerint az identitásváltásnak mind a négy előbb említett típusa jelentősen befolyásolja a baráti kapcsolatok alakulását, ezáltal az osztályban elfoglalt helyet. Arra számítottunk, hogy az osztályközösségben megfigyelhető lesz elmozdulás a homogenizálódás irányába, azaz roma és nem roma homogén klikkek fognak kialakulni. Mivel az identitás az életkor előrehaladásával egyre jobban tudatosul a gyerekekben, ezért valószínű, hogy a saját etnikai csoportjukon belül alakítanak ki kapcsolatokat. Emellett vizsgáltuk a diákközösségben kialakult értékstruktúrát és a romák általános elfogadottságát az osztályon belül. Elvárásaink szerint ez is jelentősen előremozdíthatja, illetve gátolhatja a klikkesedés folyamatát. A vizsgálat során kombináltuk a kapcsolatháló-elemzés és a hagyományos statisztikai adatelemzés módszereit.

Az eredmények csak részben igazolták az előzetes elvárásainkat: a baráti kapcsolatok alakulásában ugyanis egyéb faktorok is szerepet játszanak, különösképpen a nemi megoszlás, a tanulmányi eredmény és a társadalmi státusz. Emellett az előzetesen vártnál jóval nagyobb számban jelentkezett valamilyen típusú identitásváltás a két hullám között, ami lényegesen árnyaltabbá tette az összképet.

Pásztor Rita Gizella

Sikeres életutak- kettős kisebbségi létben élő roma fiatalok boldogulása

Debreceni Egyetem

Humán Tudományok Doktori Iskola

Nevelés- és művelődéstudományi program

Románia egyik legszegényebb országa az Európai Uniónak, a növekvő szegénység és társadalmi egyenlőtlenségek folyamatosan jelentős kihívások elé állítják az országot. Ezek a társadalmi jelenségek súlyosan befolyásolják azoknak a gyermekeknek és fiataloknak a boldogulási lehetőségeit, akik a nehéz helyzetben lévő, kirekesztettségben élő családokból származnak.

Az előadás azoknak a Romániában élő, magyar roma fiataloknak az életútját mutatja be, akik a fennálló feltételek ellenére sikeresek. Célunk, felfedni a legfontosabb sikertényezőket, az identitás, értékek dimenzióinak vizsgálata mentén, kvalitatív kutatási módszerek alkalmazásával. A vizsgálat célcsoportját a Bihar megyében, Romániában, sikeres, kettős kisebbségi státusszal rendelkező (magyar roma) fiatalok alkotják, akik szociális kirekesztődés fenyegette családokból származnak.

A várható eredmények alátámasztják azt a feltételezést, hogy a kitörés akkor lehetséges, ha támogató család és befogadó iskola segíti a fiatal.

Lipcsei László Péter

Csoport és identitás a szélsőjobbaldalon

Debreceni Egyetem
Szociológia és Szociálpolitika Tanszék
Szociálpolitika MA szak

Narratív interjúk platformot képeznek a szabad gondolattársításnak, a saját élettörténet és társadalomtörténet mentális reprezentáción keresztüli újrakonstruálásának (Halbwachs). Az ilyen narrációban érhető utol a szélsőjobbaldali identitás exkluzív rendszere, illetve az ellenségek képének diskurzuson keresztüli megteremtése. Az előadásban kísérletet teszek az ellenségkonstrukciós technikák nyelvi, diskurzív eszközeinek bemutatására, rávilágítva azok hipotetikus és önkényes természetére.

Ádám Zsuzsanna

Rendszeren innen, rendszeren túl – a rendszerigazolás alternatív mérési lehetőségei Magyarországon

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Szociológia Doktori Iskola

Szociológia program

Az előadás a rendszerigazolás szociálpszichológiai jelenségének vizsgálati lehetőségei köré épül. Előadásomban a rendszerigazolás elméletének és empirikus kutatásának hazai gyakorlatait járom körül, fókuszba állítva azt a (nem feltétlen tudatosan végbemenő) folyamatot, amely során az emberek igazolják a fennálló társadalmi-gazdasági berendezkedést, legitimálva ezzel a társadalmi egyenlőtlenségeket. Teszik mindezt akár akkor is, ha az ellentétes a saját egyéni- vagy csoportérdekeikkel.

A különböző kutatási eredmények ismeretében arra a kérdésre igyekszem választ adni, hogy 2009 környékén, a mélyülő válság időszakában Magyarországon mely társadalmi csoportokra volt jellemző az egyenlőtlenségek legitimálása. Az egyenlőtlenség-legitimáló csoportok egy része rendszerigazoló, egy része pedig a rendszer iránt ambivalens attitűdöt mutat. Éppen ezért érdekes megvizsgálni mindezt a társadalmi státusszal való összefüggésben, hiszen az eredmények azt mutatják, hogy a többi országhoz hasonlóan a magyar társadalomra is jellemző, hogy a „rendszerigazolók” nemcsak a magas státuszúak, hanem a hátrányos helyzetű, alacsony státuszú csoportok tagjai közül is kikerülhetnek.

Pap Tibor

Egy kozmopolita kisebbségpolitika társadalomelméleti bázisa

(In memoriam Ulrich Beck)

Pécsi Tudományegyetem

Interdiszciplináris Doktori Iskola

Politikatudomány program

Tervezetemnek szomorú aktualitást ad, hogy január elsején elhunyt a német társadalomelmélet háború utáni második generációjának meghatározó alakja, Ulrich Beck. A kozmopolita. *„Nem a világ átváltozása a probléma, hanem az, hogy magunknak kellene megváltoznunk ahhoz, hogy az átalakult világban cselekvőképeseek legyünk. Konkrétan: az, akinek fontos és szent a nemzet érdeke, annak európai – végső soron kozmopolita módon kell gondolkodnia és cselekednie.”* – Írja egyik, gondolatébresztő esszéjében. A becki életmű, melynek fókuszában az európaizáció áll, adja az egyik leghasználhatóbb – forradalmi – leírását a globalizálódott világnak: a valóság 'megértése', szerinte is, már önmagában forradalmi tett.

A reflexív modernitás a kisebbségi kérdések tekintetében is újratervezésre kell, készítsen bennünket. A nemzetközi kihívások nemzeti szintű ellentételezéséhez túl szűkösek a források és túl szerények a cselekvési eszközök. Márpedig a cselekvőképességét csak akkor állíthatja vissza/nyerheti el az EU, s vele együtt/összhangban az őt alkotó nemzetállamok, ha az eddig túlnyomórészt gazdasági integráció projektjét mielőbb sikerül *társadalmiasítani*. Ezek a kísérletek folyamatosan a demokrácia megújulásának kényszeréhez vezetnek el.

Könyveinek visszatérő megállapítása, hogy a szuverenitásról való részleges lemondás által lehet csak nagyobb cselekvési teret kieszközölni. Ezt mutatja a német példa. Írásaiból jó érvek nyerhetők a kisebbségi önrendelkezés megalapozásához: egy, alulról építkező, demokratikus eljárásrend kölcsönös elfogadásához. *Az új helyzet tudatosulása optimalizálja a játékosok cselekvési lehetőségét.* – Vallja. A különbségek és az elismert partikularitások Európájában szerinte a sokféleség nem a problémák sokaságát, hanem a megoldás lehetőségét hordozza magában. Ez kozmopolita integráció lényege. A „felfelé a folyón”-elvé elvezet a kihívások gyökeréig. Ilyetén előbb-utóbb el lehet jutni a többségi elvű döntéshozatal és kisebbségi közösségek döntéshozatalból való automatikus kizáródásának az összefüggéséig is. Az európaizáció társadalmi sikere a 'demokrácia' elemeinek az újragondolásán is múlik. És ez nem képzelhető el a kisebbségi közösségek szerepének átértelmezése nélkül.

Székesi Levente

A romániai magyar szociológia a második világháborút követően

Bukaresti Egyetem
Szociológia Doktori Iskola

A két világháború között az erdélyi magyar társadalomkutatás a román nemzetállami kerethez alkalmazkodni kénytelen elit ideológiai-gyakorlati támaszaként szeretett volna fellépni, kiemelt célja volt a közösségi megmaradást segítő tényezők feltárása.

Az elkötelezett, beavatkozó jellegű szociológia és szociográfia elsősorban a vidéki közösségek vizsgálatára összpontosított, a fiatal szakemberek jelentős hányada a Gusti-féle román szociológiai iskolához hasonlóan a falukutatásban- és fejlesztésben látta a válságból való kiutat. Az Erdélyi Fiatalok mozgalom tagjai, Venczel József és a részvételével később megalakuló Hitel folyóirat gondolkodói, az Erdélyi Múzeum Egyesület kutatói és más humán értelmiségiek kevés empirikus felmérést valósíthattak meg. A falutanulmányok mellett (a Korunkban publikált) városi szociográfiák is készültek, de ez alig változtatott a társadalomkutatás falucentrikusságán. Nem véletlen, hogy a két világháború közötti erdélyi magyar társadalomtudományi gondolkodásban a Gusti-iskola és a magyarországi szociográfusok, népi írók hatását lehet leginkább tetten érni.

Az előadásban szólni fogok az erdélyi magyar társadalomkutatás 1940-1944 közötti időszakáról, a kolozsvári Ferenc József Tudományegyetem, az Erdélyi Tudományos Intézet és az Erdélyi Múzeum Egyesület társadalomtudományi tevékenységét igyekszem röviden összefoglalni, majd elemzem a világháború utáni néhány „engedékeny” esztendőt. A különbségek ellenére a két korszaknak közös jellemzői is voltak: a kolozsvári társadalomtudósok hasznosították a két világháború közötti erdélyi hagyományokat, az oktatásban és kutatásban is gyakran hagyatkoztak a Gusti-iskola tanaira, az egyetem társadalomtudományi műhelyének a „magyar világban” és a Bolyai Egyetem első éveiben is kiemelt szerepe volt. Megfigyelhető ugyanakkor, hogy a „proletariátus győzelme” a falu-paradigma háttérbe szorítását eredményezte: az empirikus munka egyre inkább a városi-üzemi környezet szociográfiai vizsgálatát jelentette.

Havrancsik Dániel

Interakciós rendszer, interakciós rend

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Szociológia Doktori Iskola

Szociológia program

A nyolcvanas évek elején, egymással csaknem egy időben, de egymástól függetlenül két olyan szociológiaelméleti megközelítés látott napvilágot, amelyek az interakciót mint emergens sajátosságokkal rendelkező önálló analitikus egységet állították az általános szociológiaelméleti vizsgálódás középpontjába.

Erving Goffman az interakciók önálló rendjét bemutatva, Niklas Luhmann pedig az interakciós rendszereket a szociális rendszerek sajátos típusaként tárgyalva érvelt amellett, hogy az interakció olyan öfenntartó rendszer, amely önálló funkcionális teljesítményeket nyújt a személyi és a strukturális szintek számára, és önálló követelményeket támaszt velük szemben a köztük való közvetítés létesítése során, és ez lehetlenné teszi az utóbbiakra való visszavezetését.

A két elképzelést ismertetve és összevetve, valamint a téma kapcsán a nyolcvanas és a kilencvenes évek fordulóján az Egyesült Államokban kibontakozó vita anyagára támaszkodva igyekszem felmérni azt az analitikus hozadékot, amellyel az interakciót független egységként tekintetbe vevő elméletképzési döntés járhat. Álláspontom szerint ez a megközelítésmód új szempontokkal szolgál a kettős kontingencia problematikájának megvilágítására, valamint az egyén-társadalom, cselekvőség-struktúra, mikro-makro dichotómiák mentén megmerevedett szociológiai metaelméleti mátrix keretrendszeréből kilépve újszerű elméletképzési stratégiák előtt nyitja meg az utat.

Havas Ádám

A színházi mező genezise és struktúrája Magyarországon

Budapesti Corvinus Egyetem

Szociológia Doktori Iskola

A XIX. század második felétől, pontosabban a Nemzeti Színház 1940-es a megnyitásától, a századforduló első néhány évéig, figyelemre méltó változások mentek végbe Magyarország színházművészetében, melyek történeti perspektívából szemlélve, az emancipáció és a differenciálódás terminusaival ragadhatók meg. A disszertáció Pierre Bourdieu mezőelméletének alkalmazásával modellezi azt a történeti folyamatot, mely során a színház önálló szaktudást megtestesítő és monopolizáló, saját téekkel bíró művészetté vált, s ez által a kortárs színházművészet esztétikai pozícióinak alapját is képezi. A színházművészet emancipációja és differenciálódása, arra a társadalmilag meghatározott folyamatra utal, mely során a színházművészet az irodalomtól, gazdaságtól, de a politikai mezőtől is relatív autonómiára tett szert.

A mezőelméletre támaszkodó történeti szociológiai vizsgálódás, a színházi mező genezisének, az intézmények genezisének, valamint a hozzájuk köthető ágensek társadalmi pozícióinak elemzésén keresztül ragadja meg. Ugyan a magyar színjátszás történetét rendkívül gazdag szakirodalom dolgozza fel, a bourdieu-i szempontrendszert még nem alkalmazták a témára vonatkozóan történeti szociológiai kutatás keretében.

Bourdieu művészet- és irodalomszociológiájának felvázolása után a budapesti színházi struktúra műfajok szerinti differenciálódását mutatnám be vázlatosan a századfordulóig, különös tekintettel az intézmények egymás közti relációjára, a szimbolikus tőke és a piaci siker oppozíciójának dimenziójában. Végül a honi színházi reformmozgalmat képviselő „szabad színház”, a Thália Társaság (1904-1908) megjelenésével szemléltetem, hogyan értelmezhető a színházi erőter genezise és struktúrája a magyar kontextusban. A cél nem a korszak, vagy a mezőelmélet részletes ismertetése, inkább annak bemutatása, hogyan szintetizálható két nagy hagyomány: a leíró történetíró, valamint a modellalkotó szociológiai megközelítés, egy újszerű interdiszciplináris kutatás keretében.

Sebestyén Zsuzsa

A romák és a társadalmi nemek esélyegyenlőségére vonatkozó stratégiák elemzése az interszekcionalitás vizsgálatával

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Szociológia Doktori Iskola

Szociálpolitika program

Előadásomban azt mutatom be, hogy a döntéshozók, stratégiaalkotók hogyan képesek a különböző egyenlőtlenségi faktorokat kezelni az esélyegyenlőség és társadalmi felzárkózás szempontjából mérőföldkőnek számító közpolitikai dokumentumokban. Az egyenlőtlenségi faktorok közül két tényezőt vizsgálok, a gendert és az etnicitást. A dolgozatban vizsgált, feldolgozott időszak nagyjából másfél évtized (2000-2014). A kutatási módszertanom közpolitikai dokumentumelemzés, azon belül is ágazati/közpolitikai területek összehasonlítása (gender, roma, fejlesztéspolitika). A vizsgálódás során Woll és Jacquot műveit alapul véve egy új fogalmat, teoretikus modellt, a „használat”-ot is bevezettem, amelyet hazai szinten alig alkalmaznak a szakértők, elemzők. Véleményem szerint, ami ma Magyarországon esélyegyenlőség és egyenlő bánásmód címszó alatt létezik, az nagyrészt az Európai Unió elvárásainak köszönhető. Ezért a „használaton” elsősorban az Európai Unió adta lehetőségeket értem. Az egyenlő bánásmód, esélyegyenlőség és interszekcionalitás elméleti hátterének bemutatása mellett kitérek a hazai stratégiaalkotás folyamatára. Ahhoz azonban, hogy megválaszoljuk azt a kérdést, hogy az interszekcionalitás egyáltalán létezik-e a hazai közpolitikában, azt is vizsgálni kell, hogyan alakult a hazai gender-, roma- és fejlesztéspolitika: kik voltak a szereplők, milyen intézményi struktúrában, milyen folyamatok zajlottak le stb.

Előadásomban elsősorban az interszekcionalításra és annak a hazai közpolitikában történő megjelenésére szeretnék kitérni.

4. szekció: Információs társadalom, média és kapcsolatok

Kaczur-Somfay Dorottya

A magyarországi hulladékgazdálkodással kapcsolatos kommunikáció újragondolása

Budapesti Corvinus Egyetem

Társadalomtudományi Kommunikáció Doktori Iskola

A környezetvédelemben belül a hulladékgazdálkodás napjainkra kulcsfontosságú üggyé nőtte ki magát, világszerte e területhez is számos lobbitevékenység párosul és közvetlenül képes hatással lenni az emberek és vállalatok mindennapjaira.

A magyar hulladékgazdálkodás az elmúlt években számos átalakuláson ment és megy folyamatosan keresztül, amely nagymértékben hat ki a különböző szakterületeinek prioritizálására és ennek következtében kommunikációjára. A különböző jogi és tulajdonosi változásokból adódó lehetséges következmények egyelőre még mindig átláthatatlanok, ugyanakkor a szakma elítjén is múlik, hogy mennyire képes befolyásolni a jelenlegi kormányzat döntéshozóit abban, hogy társadalmunk hulladékhoz való viszonya pozitívan alakuljon a jövőben és végre előre mozduljon.

Leendő disszertációs munkám során a téma kommunikációs aspektusait tárom fel és vizsgálom meg, hogy milyen tényezők képesek hosszú távon befolyásolni a társadalmi tudatot és ezt a különböző társadalmi színtereken a véleményformálók milyen kommunikációs eszközökkel képesek elérni. Az európai országok hulladékgazdálkodását meghatározó és irányt mutató hulladékpiramis azon területek hierarchiáját tartalmazza, amelyek a hulladékot kezelik, ártalmatlanítják és (újra)hasznosítják. Ezen területek megítélése és elfogadottsága, mind a lakosság szempontjából, mind pedig szakmai körökben óriási eltéréseket mutatnak, amelyet az általam 2014-ben végzett nem reprezentatív, ugyanakkor egy speciális hiánypótló kvalitatív kutatás is kimutatott.

Bezsényi Tamás

A szervezett bűnözés, mint válságjelenség a szocialista kori belügyi nyilvánosság számára

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Történettudományi Doktori Iskola

Atelier társadalomtörténeti és historiográfiai doktori program

A Kádár-korszak elején, az 1960-as években még a kapitalista társadalmak válságjelenségeként értékelték a szervezett bűnözést, addig a '80-as években már a modernizáció nem kívánt melléktermékeként, pontosabban a turizmus és a második gazdaság nem várt következményeként tekintettek rá.

A Presztízs-ügyként elhíresült első szervezett bűnözésre utaló bűncselekmény-sorozatban a romának mondott elkövetők nem románokkal együttműködve fosztották ki a második gazdaságból meggazdagodó személyeket, akik korábban orgazdaként vagy tippadóként segítették a bűnözők szerveződését. A kifosztásuk lényegében a szocialista bűnözők proletárforradalma volt, ahogy azt egyikük tanúvallomásában meg is jegyezte, amit az ügy vezetőnyomozója megjelentetett a belügyi nyilvánosság számára készült Belügyi Szemlében. Óriási vihart kavart már magának az alvilágnak a feltételezhető léte is, nem beszélve az éppen ekkor életbe lépő kisvállalkozási törvény, a szerződéses üzletek igénybevevőiről, mint áldozatokról, akiknek korábbi vagyongyarapodását már nem vizsgálhatták a nyomozók.

A vizsgálat kényszerített lezárását követően a belügyi vezetés az ügyeket a bírósági szakaszban szét kívánták darabolni, hogy ne tűnjön úgy, mintha egybefüggő érdekekről lenne szó. A Szabó László vezette Kék fényben így is megjelentek részletek az ügygel kapcsolatban, így a propagandatevékenységet szolgáló hivatásos állományban lévő rendőrújságírók a Magyar Rádióban egy zavaros fejű tinédzser fenyegető levelei hatására megijedő vásáros cigánycsalád naiv félelmeit kihasználva gúnyolták ki a szervezett bűnözés lehetőségének abszurditását. Az alkalmazott kommunikációs csatornákon, a megszólaltatni kívánt valóságokon keresztül kibontakozik előttünk, hogy a szocialista médiában miként működött a nyilvánosság szerepe, milyen lehetőségeket és funkciókat látott el az állam védelmében, miközben annak szocialista létét kérdőjelezte meg.

Bálint Gyürke Katalin

A teljes történet – Gendertudatosság a médiában

Budapesti Corvinus Egyetem

Társadalmi Kommunikáció Doktori Iskola

A társadalmat a nyilvánosságban megjelenő kommunikáció tartja össze. A nyilvánosság ad teret a társadalmi vitának, amelyben nagy felelőssége van a médiának, és az újságíróknak is. Nem árt ezt újra és újra tudatosítanunk, különösen, ha a genderetikus újságírásról kívánunk gondolkodni.

A média agenda-kijelölő, a közvéleményt befolyásoló és keretező szerepét sok szervezet elemzi, a Global Media Monitoring Project 2010-es adatai szerint Magyarországon a hírek túlnyomó többségében továbbra is a férfiak játsszák a főszerepet. Továbbra is tény, hogy a férfiak, mint csoport magasabb helyet foglalnak el a gender-hierarchiában híralanyokként és hírkészítőkként is.

Ezért is nagyon fontos, hogy a nőket (is) érintő és nagy médiavisszhangot kiváltó tudósítások gendertudatos médiakörnyezetben jöjjenek létre, hogy az újságírók és a médiaszakemberek tisztában legyenek a „genderszemüveg” lényegével, és a genderperspektíva fontosságával. A szerkesztőségeknek ideje lenne elsajátítaniuk azt az etikus hozzáállást, képességet, amivel a női és/vagy nőket (is) érintő témák sikeresebben közelíthetőek meg, hogy képesek legyenek a „nők szemével” látni a világot, és hogy az úgynevezett „komoly” hírekben is (mint például a konfliktusok, katasztrófák, politika, közgazdaságtan vagy bűnözés) megjelenhessenek a nők tapasztalatai, félelmei és véleményei. Ez a hozzáállás új, esetenként megdöbbentő dimenziókat tárhat fel a nyilvánosság számára.

Előadásomban a közelmúlt magyarországi fejleményeire kívánok reflektálni, a médiában megjelent, a szexuális erőszakot bemutató káros média-megjelenések bemutatásával, valamint a témában megjelent új szakértő anyagok bemutatásával. Arra kívánom felhívni a figyelmet, hogy elérkezett az idő a genderetikus médiaszemlélet újságírásba történő integrálására.

Szabó Júlia

Nyilvános öngyógyítás – egy európai megküzdési módszer média lenyomata

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Szociológia Doktori Iskola

Interdiszciplináris társadalomkutatások program

Az ELTE TáTK Szociológiai Doktori Iskola Interdiszciplináris programjának keretében a média- és értékutatás határterületén végzek vizsgálatot.

Média tartalmakat elemzek – 3 év európai rádió dokumentum műsorait –, amelyek 2011-2013 között versenyeztek a berlini *Prix Európa* médiafesztiválon. Kutatásom alapkérdése, hogy ezek a dokumentumok milyen típusú konfliktusokat mutatnak meg és milyen módon, vagyis milyen értékek rendelhetőek a szerkesztett narratívák mellé.

Az előadásban példákkal illusztrálom, hogy ezek a rádió dokumentumok hogyan válnak az európai társadalmak egyik öngyógyító eszközévé, a társadalmakban élő konfliktusok nyilvános térbe emelésével és a feldolgozás érték hozzárendelésével miként vállalnak fontos szerepet az európai közbeszéd, közös nyelv és kulturális kontextus megteremtésében.

Szabó Vivien Gabriella

Power Dressing – Az imázs maga az ember

Budapesti Corvinus Egyetem
Társadalmi Kommunikáció Doktori Iskola

Előadásomban a magyar nagypolitika, pontosabb megfogalmazással élve a képviseleti elit szereplőinek imázsát, azon belül kifejező öltözködését, és az azt meghatározó öltözködési kultúrát fogom vizsgálni.

Tekintettel a téma társadalomtudományi természetére és megközelítésére, a vizsgált jelenségkör összetettségére, prezentációm egy rövid áttekintéssel kezdeném a magyar politikusok öltözködéséről. A kitekintés az államszocializmus éveig nyúl vissza, melyből megérthetjük sok, ma is érvényes kulturális szignál jelentőségét. Mit viselnek manapság a honatyáink, és főleg: miért viselik? Hogyan változott az imázsuk a rendszerváltást követő évek alatt és vajon ez mennyire van összhangban politikai ideológiájuk, világnézetük változásával?

A téma megértéséhez egy saját adatbázis és annak elemzése, valamint egy pár évvel ezelőtti, az Országgyűlés akkori képviselőkkel készített kérdőíves kutatás visz közelebb. Ez a két kutatási irány kellőképp kiegészíti egymást, hiszen az első vizsgálat során lehetőség nyílik leíró statisztikák alkalmazásával megmutatni, hogy valójában milyen is a Magyar Országgyűlés képviselőinek öltözködése, a kérdőíves módszer pedig alkalmas lehet arra, hogy feltárja az öltözködéssel kapcsolatos stratégiai összefüggéseket. A téma relevanciáját és jelentőségét számos nyugat-európai, friss kutatásra alapozva kívánom bemutatni.

Szombati Orsolya

A szórakoztató média és politika összefüggései

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Szociológia Doktori Iskola

Interdiszciplináris társadalomkutatások program

Az 1990-es évek óta a politikai rendszerek egyik fő tendenciája a mediatizáció, amely új műfajok megjelenése (infotainment és show műsorok) mellett új politikai magatartásformákat és készségeket is eredményezett. A megváltozott médiafogyasztáshoz és a tömegmédia sajátosságaihoz alkalmazkodva a politikusok elkezdtek azokat a kommunikációs csatornákat alkalmazni, amelyek minél több választót érnek el. Hazánkban a bulvárlapok és kereskedelmi televíziós csatornák indították el a tabloidizáció folyamatát, amelynek következményeként a politika perszonalizálódott, ezáltal felértékelődött a jól kommunikáló politikus értéke.

A tabloidizáció termelte ki a posztmodern politikust, aki már nemcsak tetteire és teljesítményére, hanem személyiségére, imázsára is nagy hangsúlyt fektet, és egyaránt merít a politika és a celebritás összetevőiből. A szórakoztató média és politika összefonódásaként (politainment) a politikus önábrázolása érdekében betekintést enged a magánszférájába és olyan képet alakít ki magáról, amely választói szemszögből népszerű. Saját magát, saját szempontjait és tevékenységét popularizálja, népszerűsíti a bulvármédia segítségével, amelyen keresztül olyan választókat is elér, akiket más eszköz segítségével nehezen, vagy egyáltalán nem tudna megszólítani.

Előadásomban a politika mediatizációján és tabloidizációján keresztül a téma összefüggéseit és a 2014-es országgyűlési választás politikusi bulvárszerepléseit kívánom bemutatni. Doktori kutatásomban egy teljesen új megközelítésből nézve olyan átfogó értékvizsgálatot tervezek megvalósítani a hazai politikusokról, amely nemcsak a média, hanem a szépség/külső kinézet beemelésével a választók szelekciós mechanizmusait is figyelembe veszi.

Galán Anita

Digitális egyenlőtlenségek a 15-17 éves fiatalok körében

Debreceni Egyetem

Humán Tudományok Doktori Iskola

Szociológia és társadalompolitika doktori program

Az elmúlt évtizedekben bekövetkezett gazdasági, társadalmi változások – többek között az individualizáció, a globalizáció, az információs társadalom kialakulása – alapjaiban változtatták meg a világ működését, gazdasági és társadalmi struktúráját.

A hálózatosodás következtében a magyar fiatalok a legfejlettebb országok fiataljaihoz hasonlóan „digitális ökoszisztémában” élik mindennapjaikat, azaz a kulturális ingerek nagy része azonos. Azonban hiába ez az azonosság, a digitális ökoszisztémában elfoglalt pozíció mégis csak részben járult hozzá a társadalmi egyenlőtlenségek csökkenéséhez, az internethasználatból ugyanis nem részesülhet mindenki egyformán. A digitális technikákhoz való hozzáférésük szerint elkülönült egymástól a perspektívával rendelkező, illetve az állandó létbizonytalanságban élők csoportja.

A PhD kutatásom alatt céloim ezen csoportok megalkotása és jellemzése a Magyar Ifjúság 2012 adatbázisa alapján. Jelen előadásomban több dimenzió mentén ábrázolom az 1995 után születettek közötti digitális egyenlőtlenségeket.

Vincze Anikó

Digitálistól az oktatási egyenlőtlenségig – és ami mögötte van

Budapesti Corvinus Egyetem

Szociológia Doktori Iskola

Az info-kommunikációs eszközök, köztük az internet, mára a társadalom működésének egyik fontos tényezőjét jelentik az élet számtalan területén, többek között az oktatásban, tanulásban is. A mai diákok generációja számára, akiket „digitális bennszülötteknek” is tartanak, ezen eszközök használata a mindennapok részévé vált, mind az iskolában, mind az iskolán kívül. Ekképpen az IKT hozzáférése és használata által generált társadalmi egyenlőtlenségek – elsődleges és másodlagos digitális egyenlőtlenségek – az oktatásban is megjelennek, és további differenciát teremtenek a diákok között az iskolai teljesítményben. Hiszen az info-kommunikációs eszközök megjelenése átformálta az iskolai teljesítményt meghatározó hagyományos tényezők struktúráját.

Korábbi kutatások ellentmondásos eredményre jutottak az IKT-használat és az iskolai teljesítmény összefüggéseit elemezve. Tervezett előadásomban készülő PhD kutatásom egy részletét mutatom be, amely az internethasználat és az iskolai teljesítmény kapcsolatát a PISA adatok felhasználásával elemzi. A 2006-os és 2009-es magyarországi adatokra támaszkodva először megvizsgálom az egyéni IKT használat jellemzőinek hatását az iskolai teljesítményre. Mivel e hatás mögött komplex egymásra hatások feltételezhetők, feltárom a mikro- (egyéni) és a makroszintű (intézményi) hatások összefonódását, hiszen ezek együttesen befolyásolják mind az IKT-használatot, mind az iskolai teljesítményt. Így megvizsgálom az intézmény IKT ellátottsága és oktatásban való használata, valamint a családi háttér - szocio-ökonómiai és kulturális tőke – kapcsolatát az egyéni IKT-használat jellemzőivel, valamint az iskolai teljesítménnyel. Ezen mögöttes hatások megismerése lehetőséget ad arra, hogy tisztább képet kapjunk a digitális és az oktatási egyenlőtlenségek kapcsolatáról.

Szondy Réka

Társadalmi célú kommunikáció – Adjuk el a társadalmi célokat úgy, mint a szappant?

Budapesti Corvinus Egyetem

Társadalmi Kommunikáció Doktori Iskola

A társadalmi célú kommunikáció és társadalmi marketing magatartási, viselkedési módokat, formákat a „JÓ” érdekében kíván megváltoztatni, társadalmi érdekeket, értékeket realizálni. A társadalmi célú kommunikáció/marketing úgy kívánja megoldani a társadalmi problémákat, kérdéseket, hogy az érintettekkel, a célcsoportokkal megérteti, az új magatartás haszna nagyobb, mint a korábbi magatartással való szakítás esetleges problémái, fáradsága.

A társadalmi célú kommunikáció a belső értékek piacán tevékenykedik, ahol ugyanaz a cél még nem biztos, hogy mindenkinek ugyanazt is jelenti. Közös értékeket, célokat kell találni, melyeket legjobban a közjó fogalmával lehet leírni.

Gerhart D. Wiebe a *Public Opinion Quarterly* 1951-es téli számában tette fel a híres kérdést „Why can't you sell brotherhood like you can sell soap?”, ami letette a marketing önálló ágát képező társadalmi marketing alapjait.

A társadalmi marketing a kereskedelmi marketing elméleteinek és eszközeinek alkalmazása olyan programok esetében, amelyek célja a kiválasztott csoportok, lakosságrétegek viselkedésének szándékolt befolyásolása a saját javukra és a társadalom érdekében. A társadalmi marketing kampányok elsődleges célja a társadalom jólétének javítása, a célcsoport magatartásának befolyásolása a közjó érdekében.

Wiebe több mint 60 évvel ezelőtti felvetése a mai napig meghatározza a társadalmi célú marketing kommunikációs kampányok kidolgozását, lebonyolítását, a kampányok üzeneteinek meghatározását.

Időszerű azonban újra feltenni a kérdéseket: biztos, hogy ugyanazok a mechanizmusok működnek, amikor vásárlási döntéseket hozunk, mint amikor egy magasabb, megfoghatatlanabb ügy érdekében kell választanunk a jó és rossz cselekvések között? Hatékonyak-e ezek a társadalmi célú kommunikációs kampányok, melyek kereskedelmi mechanizmusok alapján épülnek fel? Az előadás ezeket a problémákat próbálja röviden körbejárni.

Csókay Ákos

Énkomponálás.net – avagy az én digitális konstrukciója

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Szociológia Doktori Iskola

Interdiszciplináris társadalomkutatások program

Az énbemutató, vagyis az én társas reprezentációja manapság sokkal inkább a virtuális térben, semmint a fizikai valóságban zajlik. Ehhez igazodva az egyén sajátmagára vonatkozó tudását is ennek megfelelő tartalommal kell újrastrukturálni. Az én-szervezés szempontrendszeré, az énbemutató axiómái is újradefiniálандók e térben.

A neten létezők digitális identitása – mely együttesen tartalmazza az általuk közölt és a róluk gyártott tartalmakat – egy folyamatosan alakuló, diffúz, megfoghatatlan, ugyanakkor bárki számára hozzáférhető összképet alkot. Saját homlokzatunk legfőbb és leginkább előtérbe tolt eleme a közösségi oldalakon lévő bemutatkozó adatlapunk, mely az első benyomáshoz hasonló fontosságúvá vált az interneten közvetített személyészlelés folyamatában.

Az énkomponálás ugyanakkor több is ennél, egyfajta művészet, melyben saját identitásunk digitális lenyomatát, vagyis önmagunkat konstruáljuk meg mindennapos létezésünk reprezentálásával. Ezt az alkotói folyamatot kívánjuk bemutatni egy empirikus kutatáson keresztül, melyben 1200 fő Facebook profiljának részletes elemzését végeztük el aszerint, hogy az egyén milyen környezetbe, milyen érzelmi tónusok mentén, milyen textuális és milyen képi kontextusba ágyazza be saját magát.

Nagy Szidónia Katalin

Internetes boldogság - A boldogság megjelenése a legolvasottabb magyar hírportálokon

Budapesti Corvinus Egyetem
Szociológia Doktori Iskola

A boldogság kutatása egy interdiszciplináris terület, többek között szociológusok, közgazdászok és pszichológusok is elemzik ezt. Magyarországon ezt a témát ritkábban vizsgálják. Ma a kutatások többsége kvantitatív módszertant használ; a boldogság média megjelenésével kevesen foglalkoznak.

Az előadás nemcsak a boldogságkutatások eddigi eredményeit egészíti ki, hanem új perspektívát is kínál. Egyrészt azért, hogy a kvantitatív módszerek helyett a kvalitatív adatelemzés eszközeit használja, másrészt pedig a boldogság fogalmának tudományos megközelítését veti össze a közmédiában megjelenő általános boldogságképpel.

A magyar és a külföldi kutatások is elsősorban a közvélemény-kutatások reprezentatív adataiból dolgoznak: a boldogságot operacionalizálva, azt objektív mérőszámokkal vizsgálják. Jelen munka célja a boldogság szubjektív megjelenítésének és megítélésének vizsgálata: bemutatni, hogy az online magyar sajtó miként definiálja a boldogság fogalmát.

Az online magyar hírportálokon 2001 és 2014 között megjelent, a mintát alkotó cikkek alapján több mint 25, az interneten megjelenő boldogságot leíró kategóriát tudunk megkülönböztetni, amelyeket tovább lehet csoportosítani. A mintában a leglátogatottabb magyar hírportálok azon cikkei szerepelnek, amelyek a boldogsággal önálló témaként foglalkoznak.

Az eredmények jól mutatják, hogy a cikkek milyen mértékben adoptálják a tudományos eredményeket, illetve hogy az akadémiai és a hétköznapi megközelítésmód miben különbözik egymástól. Amellett, hogy a kutatók közötti diskurzusban megjelenő viták és eredmények is bemutatásra kerülnek az online sajtóban (például a pénz boldogít vagy sem, illetve a jólét és jóllét közötti különbség), a szakirodalom által nem, vagy más módon hangsúlyozott faktorok is szerephez jutnak (mint az idő, távolság, genetika, technológia). A kutatás feltáró jellegű, az eredmények általánosíthatósága korlátozott, így természetesen további kutatások lefolytatására is szükség van.